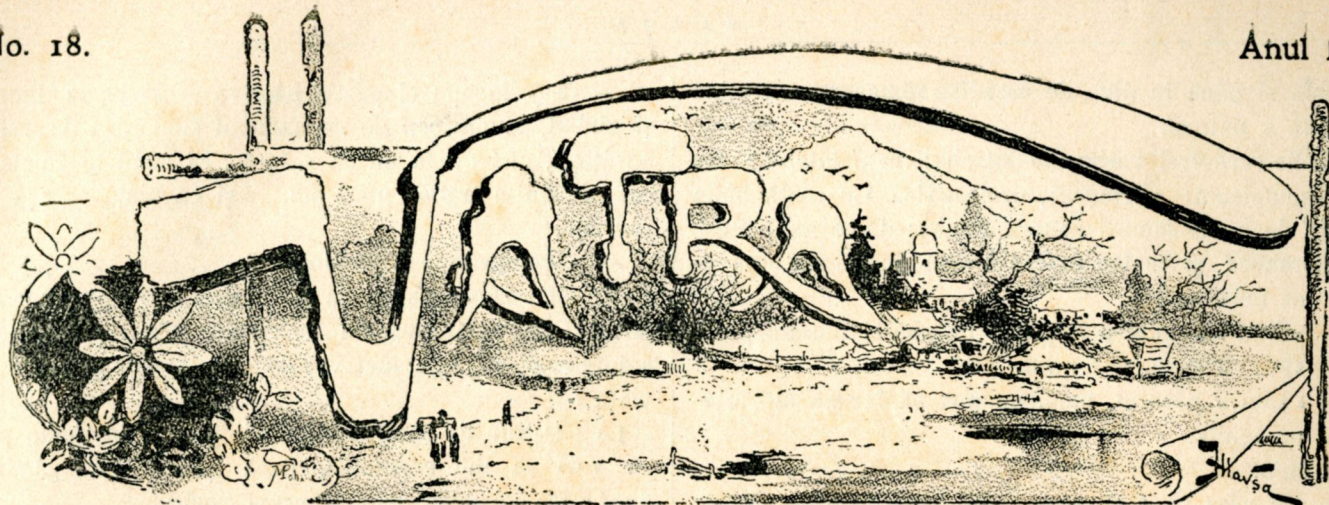

FOAIE ILUSTRATĂ PENTRU FAMILIE

APARE DE DOUĂ ORI PE LUNĂ

„SORBONA“

TIPURÎ BUCUREȘTENE

III

Vladimir Klinsky

— «Domnule, dacă ești bun, *prsche prosze pana...* am să te întreb ceva... dar fără supărare».

Omul, care 'mî vorbea ast-fel c'un accent străin, în amurgul serei de Maiu, pe când venisem să mă răsuflu și eu puțin aer la șosea—era slab, cu umerii obrazului eșiți, cu ochii mici dați în fundul capului. Pe când mă aședam pe bancă lângă dinsul, n'am putut să observ privirea aruncată de acești ochi negri, pătrunzători, c'o lumină deosebită.

La vorbele lui am rămas cu țigara nefăcută între degete și îl întrebai:

— «Ce poțestești?»

— «Numai dacă nu v'e supăr?» grăi el încet și cam umilit.

— «De loc, nu mă superi!..»

— «Atunci v'ași întreba: poate că din întâmplare cunoașteți pe cine-va, căruia 'i-ar trebui să'i vâpsesc vr'un acoperiș, vr'un zaplaz, vr'o poartă... în sfârșit ceva de vâpsit... Sunt vâpsitor... și n'am de lucru... E greu, foarte greu de trăit fără de lucru! — adaogă el mai încet de cât începu și plecă fruntea în jos.

— «Dumneata ești zugrav?»

— «Da... sunt... nu tocmai zugrav, dar vâpsitor, adică, cum s'ar dice, mai mult *anschtreicher*».

— «Ce-î aceasta? Vr'un cuvînt străin, nu'i așa?»

— «Veți, dumneata, domnul meu, începătorul la vâpsit se numește *ansch'reicher*... care vra să ăică pe nemțește...»

— «Ești începător?»...

— O, de mult, de șase ani, de când sunt în România... numai începător».

— «N'ai progresat, va să ăică?»

— «Cum nu, ba din contră, am făcut progrese mari!»

— «Atunci, cum s'a întâmplat de ai rămas fără de lucru?»

— «Cum ași face să mă înțelegi... am de lucru în tot-d'a-una... dar nu câștig nimica»...

— «Nu pricep... lucrezi și nu câștigi?»

— «Veți domnul, meu», aci el înălță capul, mă privi drept în față, clipi din ochi și gura lui se strîmbă de un suris ironic, «eu lucrez dar alții primesc bani pentru aceasta... lucrez pentru 60, 80, 100 de lei și primesc 10, 15, 20, restul îl aștept... și nu'l primesc nici odată!

O, nu știți dumneata, pani dobrodzei, ce tâlhari sunt și antreprenorii, care iaă comande mari... să te ferească Dumnezeu!... Noi,ăști mici cunoaștem, ce vrea să ăică un antreprenor. Un antreprenor, vrea să ăică (aci el se scula în picioare și vedui că schiopătează puțin) un om care muncește puțin și primește mult, trăește bine, bine de tot, și care, când nu mai poate trăi, cum îi cere gustul, dă faliment și ne lasă pe noi, peăștia m'ci cu buzele umflate».

El tăcu o clipă, mă privi de sus până jos și întrebă: «Mai înțeles?»

— «Nu tocmai»...

— «Veți,ășta e păcatul meu... nu pot să fac pe om să mă înțeleagă,și creți că nu mă costă? ba mă costă, dar n'am ce face!» adaogă el trist, aședându-se din nou lângă mine.

După câte-va momente de tăcere, și vedend că nu'l întreb, urmă înainte cu povestirea despre antreprenorii și lucrători, amestecând polona cu româneasca.

Din întregul discurs pricepui numai, că antreprenorii sunt creaturi bune de spânzurat, dar pentru ce,și cum,

aceasta și până în ziua de astăzi a rămas pentru mine o taină a naturii.

La fie-care trei vorbe mă întreba: m'ai înțeles? Iar eu răspundeam: «Urmează, urmează!»... Cu toată buna voință de a mă lămuri asupra chestiei: de ce nu plătesc antreprenorii și ce fac în cazul asta lucrătorii, am rămas tot nelămurit.

— «Cred că m'ai priceput?» întrebă el desnădăduit.

— «Par'că ceva, dar nu de tot.

— «Asta e păcatul meu, nu pot să fac să mă înțeleagă oamenii».

El tăcu.

— «Și vrea să țină acumă ești fără de lucru?».

— «Cam așa... căci m'am dis, mai bine stau cu mânele în sîn, de cât să îngraș vr'un antreprenor».

— «Ai mare ură contra lor?».

— «Te-ași fi vădut eu pe dumneata, dacă să întâmpla să cadî ca mine de pe coperiș, să ți rupi piciorul, să-ți scrântești mâna și pe de-asupra să fii închis și la pușcărie.»

Fața lui se roși și ochii mă priveau furios.

— «Prost lucru!» dîsei eu vedînd că el urmează să mă privească încruntat.

— «Cred și eu, că e prost! și dumneata, *pani do-brodzei*, n'ai să mă înțelegi până ce nu ți vei rupe ca și mine două trei coaste!».

— Asta-îl!

— Fără de glumă, *pani!*

— Ce ești dumneata, polonez?

— Așa, domnule.

— «De unde?

— «Din Varșovia.

— Și cum ai ajuns tocmai aci?

— «Valurile vieții m'au aruncat pe acest țerm stîncos! Ce era de făcut?».

— «Valurile vieții... țerm stîncos... hm... Dumneata ești și poet... cum se vede».

— «Eram în tinerețe... acu nu mai sunt... împrejurările m'au făcut să m'î sdrobesc lira și s'o înlocuesc cu bidineaua și peria».

— «Ce să faci, nici un lucru nu murdărește pe om!».

— «Afară de acela care te face slugă, te bagă la stăpîn și face să ți rupi picioarele!».

Aceste vorbe le spuse hotărît, și ochii lui mici iar mă priveau încruntat.

— «Nenorocire... poate să se întîmple fie-căruia» am dis eu ca să l'impac. Dar vorbele mele ridicară tot veninul din sufletul lui și din nou am fost silit să ascult o întreagă filipică în contra infamilor de antreprenori.

În sfîrșit isprăvi și tăcu. De astă-dată nu mă mai întrebă dacă l'am înțeles, căci după căutătura triumfătoare cu care mă privi, era sigur de elocuența discursului și de priceperea mea.

Din când în când întorceam ochii spre dinsul. Soarele asîntea; teiul sub care ședeam arunca asupra noastră niște umbre amestecate cu pete de lumină, și când copacul se clătina de vînt, aceste pete jucau pe fața lui, făcîndu-l să clipească din gene și să suridă.

— «Da» începu el peste cîte-va secunde de tăcere, și oftînd, «nu pricep de ce oamenii sunt așa de răi și nesățioși, nici odată nu se satură... Și când te gîndești, cât de puțin trebuie unui om.... și că viața e așa de scurtă».

— «Dumneata ești și filosof!?».

— «M'a făcut viața... ea e cel mai mare profesor din lume și dacă cine-va din întîmplare n'a înțeles-o, să a înțeles-o greșit, atunci vai de el, plătește greșeala cu viața sa».

La sfîrșitul fie-cărei vorbe mă privea în față, par'că voia să mă cerceteze, dacă i-am înțeles gîndul; după asta închidea ochii și urma vorba.

Fără glumă, omul acesta începea să mă intereseze.

— «Da, cine n'o înțelege, să nu vrea s'o înțeleagă! Sunt și de soiul asta, o, atunci viața nu glumește, să glumește prost, crede-mă pe mine.. eu cunosc viața!»...

— «Vorbește mai lămurit, d-le zugrav, că iar nu te înțeleg».

— «Se poate, tot ce se poate. Nu e lucru ușor a înțelege tot-d'a-una ce vrea să spue omul. Trebuie să fii mult pățit ca să l'pricepi din puține vorbe!»...

Aci începu a scotoci prin buzunarele vestei și ale jachetei, se sculă în picioare, își băgă amîndouă mâinile în pantalonî; ne-găsind ceea ce căuta, din nou cercetă toate buzunarele și, descoperind într'unul o gaură, îmi spuse cu jale și aproape plîngînd: «am pierdut-o!».

— «Ce? il întrebaî.

— «Tot ce aveam mai scump pe lumea asta! Am pierdut-o!».

Pe fața lui se zugrăvea atîta durere în cât eu l'am mai întrebat încă odată:

— Spune, domnule, ce-ai pierdut?

În loc de răspuns, el da din cap, urmînd a scotoci prin toate găurile hainelor.

— «Să veđi, domnul meu, de trei ori în viața mea am pierdut-o și fie-care dată o găseam, dar acum... s'a dus... știu eu... am o presimțire că n'o mai găsesc...»

— «Ce, ce-ai pierdut? Il mai întrebaî, perđînd răbdarea, dar îmi era și jale de dinsul; fața lui din ce în ce devenea mai tristă.

— «Pipa, domnul meu, pipa. O am de 17 ani!.. — «Am păstrat-o cu o sfințenie, m'î a dăruit-o mama, Dumnezeu s'o ierte!.. am pierdut-o!» adăogă el desnădăduit... «de acu nu mai am cu cine mă sfătui, n'are cine să-mi ție de urît.»

El tăcu, lăsă capul în jos și oftă, urmînd, fără să-și dea seama, a bojbăi prin buzunarele goale.

— «Unde stai cu locuința?» il întrebaî ca să rup tăcerea.

— «Eu, cu locuința? Un suris îi răsări pe buze. — «Ușor de întrebat, eu și locuința!.. locuința se plătește cu bani, și eu... când aci, când prin Cișmegiū, când pe sub podurile Dâmboviței, și une ori în grădina palatului de la Cotroceni... Acolo nu veđi aproape pe nimeni!. Nu înțeleg pe Români; un popor de la Sud, poetic, ar trebui să înțeleagă frumosul!...»

— «Dumneata ești polonez curat?» îl întreabă ca să schimbe mersul ideilor. Observai că aceasta se poate cu dînsul.

— «Da, da, din părinți polonezi... adică tata a fost polonez și mama germană».

— «Cu ce te ocupai înainte de a veni în țară?»

— «Eram comi-voiajor... la Constantinopol... călătoream prin Sudul Franței, Algeria, Ispania... căutam lemn de nuc, eram angajat la o casă mare comercială... a fost bine... când a fost...»

— «Scuză-mă, că te întreb, dar de ce ai lăsat ocupația aceea?»

— «Lung e de spus, pani, foarte lung... altă-dată, dacă ne-om mai întâlni, altă-dată, dar acu mă iartă...»

El se sculă, ridică pălăria și mă salută.

— «Unde pot ca să te întâlnesc, poate îți găsesc de lucru?»

— «Aci sunt în fie-care seară... e frumos și pe urmă electricitate, îmi place mult electricitatea.»

— Atunci la revedere.

— «La revedere, *pane*.»

El stătu câte-va clipe, par'că aducându-și de ceva aminte și de o dată spuse:

«Mă cheamă Vladimir Klinsky... poate că nu uiți, de și lumea nu e aceea, ce era...»

Și a plecat pășind încet, măruntel și schiopătând din piciorul stâng.

Am rămas singur. Soarele apusese. Priveam înaintea mea. Trăsuri, duse de cai iuți, plimbau lumea elegantă. Fete vesele, ochi scinteiți, buze surizătoare, totul arăta viață, mulțumire, trai bun, și îndărătul acestui fermecător tablou, polonezul Vladimir Klinsky, marele filosof, care nu e întristat că e lipsit de mijloace de existență, de locuință chiar, ci e prăpădit de durere și chin, fiindcă și-a pierdut suvenirul tinerețelor sale, o pipă, dăruită de mamă-sa acu 17 ani!... Curios.

* * *

După trei zile am venit din nou la șosea, dar de astă dată nu ca să respir aer curat, ci ca să înștiințez pe filosoful meu că s'a găsit de lucru pentru dînsul. Gazda mea s'a hotărât în sfîrșit să-și dreagă casele, ast-fel că acoperișul întreg al acestui castel de București era la dispoziția *anstreicherului*.

Il aflai și-l dusei la gazda mea, cu care se învoi într-o clipă, căci îi ceru pentru lucru un preț ne mai pomenit de mic.

— «E oare în toate mințile văpsitorul dumitale?» mă întrebă gazda cu îngrijire după ce făcuse tocmeala și chiar dăduse ce-va și arvună.

— «De ce?»

— «Mă mai întrebă? Apoi unde s'a mai vădut să ceară pentru un coșogea de acoperiș numai 50 de lei?»

— «Eiten?»

— «Mă mai întrebă?... De trei ori pe atîta...»

— «Atunci, dacă îți va lucra bine, n'ai de cât să-ți mai dai ceva pe de-asupra».

— «Ba să mă erți, numai asta n'o fac, să învăț eu oamenii cu nărav?»

— «În sfîrșit ești mulțumit?»

— «Mă mai întrebă? numai de n'ar cădea de pe casă!...»

— «Aș! n'o fi avînd gusturi așa de proaste!»

— «Știu eu! auză-te Maica Domnului... Alt-fel îmi rămîne acoperișul nevăpsit».

— «Lei pe altul...»

— «Eu pe altul? dar fără 150 de lei nimene nu-mi lucrează!»

Acu am priceput de ce filosoful meu lucra mereu și nu câștiga nimic.

* *

— «Domnule Klinsky» îi spun eu într-una din zile, când el, verde de văpsele ca un broscoi, se da jos de pe acoperiș.

— «Ce poftiți?»

— «Gazda mea, bănuiește, că ești într-o ureche?»

— «De ce?»

— «Cică ai luat prea puțin pentru lucru».

— «Mai mult nu face de cât 50 de lei, nu pot eu să cer mai mult!»

— «Ești prea mare filosof» îi spusei eu, rîdînd de mutra serioasă și de scripăturile din ochi făcute cu această ocazie, «de aceia ești dumneata ca și Dioghene fără pantaloni, dar nu uita că aci nu e Elada, și dumneata la iarnă nu poți trăi în butoi!»

— «Nu perim! Las'că nu perim... să trăiască Sorbona!»

* *

Peste două săptămîni acoperișul era gata; gazda mulțumită, Klinsky vesel, dar s'alesese din toată dă-raverea asta numai cu 5 franci.

— «Numai atîta» îl întreb eu?

— «Slavă Domnului, că mi-a rămas și atîta; n'am cre-
dut că-mi rămîne.

— «Apoi cum așa?»

— «Eu sunt mulțumit. Am lucrat fără de stăpîn, am trăit destul de bine, nimeni nu m'a batjocorit, ba am câștigat și 5 lei!»

— «Filosofule, filosofule, dar vine iarna, la aceasta nu te-ai gândit?»

— «Ce să ne gândim noi de la ce va fi? Ce ne este dat să suferim, de asta nu ne putem feri!»

— «Dumneata, afară că ești mare filosof, ești și fa-
talist!...»

— «Fie-care om este mai mult sau mai puțin fata-
list» spuse el cu tristețe. Ce crezi dumneata, e glumă să fii de
trei ori condamnat la moarte, de trei ori să fii împușcat
și să rămîi viu, de trei ori să fii dus în Siberia și la
urmă... să văpsești acoperișurile caselor la București?!

Bietul om... Bietul om!

STEF. BASARABEANU

SE PLÂNGE BĂTRÂNA ELLADĂ....

Se plânge bătrâna Elladă
De fama-î trecută pe veci:
Olympul cu mândra-î pleiadă
Și templele-î toate sunt reci...

Din pietrele lor îngropate
Sub earbă, ies voci magistrale:
N'auți cum se 'ncheagă din toate
Lung vaer, un bocet de jale...

Din leagănul înțelepciunei,
Din templul mărețelor arte, —
Ce pân' și 'n ruină minune-î, —
Rămas-a pustiul de moarte...

Și doarme sub bolta senină
Ellada 'ngropată de vie,
Bocindu-și ursita haină,
Vai! făr' de nădejdea să 'nvie!...

Și cum să nu-și plângă ruina
Ajunsă museelor pradă, —
A lumei slăvită regină,
Sărmana, bătrâna Elladă?

Nu-și plânge ea plânsul degeabă,
Căci fii-î, prin lume resleți,
Schimbat-au altaru 'n țărăbă,
Vicenî și pitici precupeți!

Deșerte-s vestitele-arene
De-aedii luptând pentru laur....
La Bursă-î adî *Pallas Athenae*
Și Zevs e Vițelul de aur!...

Se plânge bătrâna Elladă
De fama-î trecută pe veci:
Olympul cu mândra-î pleiadă
Și templele-î toate sunt reci!

I. BONIFACE-HÉTRAT.

M A R A

(Urmare)

CAP. XVII

Greul vieții

Mara nu mai avea astîmpăr.

În luna Maiu oamenii n'au de lucru nici în câmp, nici la vii, și ziua de lucru e mai ieftină decât alte dăți: acum era timpul să mai coboare din pădure o parte din stîngenii tăiați peste iarnă, să-î încarce pe plutele sosite după sărbătorile Paștilor și să-î ducă în magazia de la Arad. Ea alerga dar de la datornic la datornic, ca să-î scoată cu carele lor la pădurea înmugurită, și la Sărărie, ca să cumpere plute și să se învoiască cu plutași, și din jos de pod, ca să încarce stîngenii și să-î pornească la vale. Alerga biata femeie greoaie de-ți părea ușurică, și unde n'o căutaî, acolo o găseaî, acum ici, apoi colo, și iar din colo, și pretutindenea răsuna glasul ei înăspit de vremuri, căci fără de supărare, fără de vorbă, fără de ceartă cu oameni, treabă nu se face.

«Proclată muier!» — diceau oamenii uitându-se după dînsa, dar intrau în voile ei, puneau mîna și lucrurile mergeau strună.

Cui i-ar fi trecut prin minte gîndul, că ea nici că-și mai dădea seamă despre ceea ce face?

Aiurea era inima și mintea, aiurea tot sufletul ei cel vecinic treaz.

Nu știa Mara nimic, dar era mamă și simțea, că se petrece ceva grozav în casa ei, ba dădea cu socoteală,

ce anume se petrece, și pămîntul îi ardea sub picioare, inima îi era mereu strînsă și adese-ori puterile o părăsiau încât o cuprindeau amețelile.

Sfînte Doamne! — cât a alergat și a ostenit, cât s'a sbuciumat, cât s'a pierdut ea însă-și pe sine în gînduri despre viitor, — și toate erau zadarnice: de ce atît de mult s'a temut nu putea să scape! Când gîndul acesta o stăpînea, îi venea să se trîntească de pămînt și să stea așa nepăsătoare, amorțită, fără de simțiri.

Dimpreună cu iubirea însă, Dumneșeu i-a dat omului și credința, și nădejdea, și nimic nu putea să covîrșească iubirea Marelui către copiii ei, nimic dar nici credința ei în soarta lor cea bună, și atunci, când temerea îi era mai mare, se ivea în inima ei și simțimîntul, că Dumneșeu, care toate le vede, are să-î treacă prin toate încercările și să-î scape de toate ispitirile. Mai era încă multă viață în trupul ei cel greu trăit, și ea nu putea să trăiască, fără de gîndul, că toate au să iasă bine în cele din urmă.

Bine, fără îndoială bine, dar inima îi sîngera, când vedea, că copiii ei nu mai au inimă deschisă către dînsa și se 'ntîlnesc în taină, vorbesc pe șoptite, se'nțeleg din ochi: asta era un greu păcat, pe care Dumneșeu nu putea să-î treacă nepedepsit cu vederea, iar spășirea tot pe dînsa o durea mai tare decât pe dînsii.

Alergînd dar în treburile ei, ea se ruga în gîndul ei mereu lui Dumneșeu, ca omul ce trece prin mîi de primejdii. Persidei însă nu-î dicea nimic: ce ar fi putut să-î dică ea, femeie neștiutoare!?

A treia zi după-ce Trică umblase pe la Sân-Miclăuș, întorcându-se pe 'nserate acasă, Mara și-a găsit fata cu totul schimbată: era liniștită, aproape voioasă, ca omul care după multe frământări sufletești a ajuns, în sfârșit, să se hotărască într'un fel și să pornească cu gândul în o singură direcțiune.

Mara se liniști și ea: ori și cum ar fi fost să fie, tot era mai bună hotărîrea decât neîncetata sbuciumare. Ea însă nu ținea să știe ce s'a petrecut și ce se petrece în sufletul fiicei sale. Se temea să afle adevărul.

Ținea însă Persida să mai facă o încercare și era voioasă, fiind-că firea ei o împingea să creadă, că nu va fi zadarnică încercarea.

«Mamă, — dîse ea, — eu nu mai pot s'o duc așa.»

Mara se uită lung și cu drag la ea. O înțelegea deplin și par'că se despărțea pe toată viața de dînsa.

«Ai mai ȳis tu, că nu mai poți, și tot ai putut, — răspunse ea. — Să nu-î dee Dumnezeu omului cât poate suferi, când vrea. Trebuie să poți!»

«Era cu totul alt-fel atunci, — grăi Persida. — Am obosit, mi s'au istovit puterile, nu mai am voință în mine.»

«Tu fă ce știi, mergi cum te mână inima și cum te povățuiește mintea ta, — întâmpină Mara. — Eu nu te pot silui, iar sfaturi nu sunt în stare să-ți dau. Tu știi mai bine, cum te simți și cum te mână gândul: ori și ce ți-ași dîce eu, tu tot nu faci decât ceea ce tu însă-ți ești pornită a face. De ce să-mi mai dau silința de a te opri, când știi c'ai fi mîhnită, când ai vedea, că nu mă poți asculta? De ce să intru în voile tale, când simt, că bine n'au să iasă lucrurile!? Nu! eu la rău nu am să te împing! Fă cum ți-e ursita și cum vrea Dumnezeu, care știe mai bine, unde are să te scoată și cum are să ne ispitească!»

Grăind vorbele acestea, ea se ridică înaltă și greoaie și eși din casă.

Persida, rămasă singură, începù să plîngă cu lacrimi line ca vărsarea ploii de toamnă.

Da! muma ei avea dreptate: nu vedea nici un bine în fata ei, dară soarta nu putea să-și o schimbe și nu-i rămînea decât să facă pe răspunderea ei ceea ce făcea și să meargă cu inima întreagă înainte

Mara, singură și ea, nici nu plîngea, nici nu era mîhnită. Nu putea să intre în mintea ei gândul, că Persida se va arunca orbiș în valurile vieții.

«Ori și cum ar fi ispătită, ori și care i-ar fi hotărîrile, — își dîcea muma, — ea nu e în stare să facă ceea ce prea bine știe, că eu nu voiesc, ci va sta pe gânduri și se va siuciuma până ce-i va trece.»

De aceea a ieșit din casă și era hotărîtă să nu mai vorbească cu dînsa, ci s'o lase să se lămurească ea însă-și din sine.

Se înșela însă Mara. Nu e pentru tinerețe nimic mai adimenitor decât gândul unei vieți nouă și încă necunoscută. Gîndindu-se la viața aceasta, ea se simțea atrasă de suferințele, pe care le vedea în fața ei și în timp de cîte-va zile întregul ei fel de a vedea lucrurile se schimbase atît de mult, încât Maica Aegidia s'ar fi înspăimîntat

dacă ar fi audît-o vorbind. Tot ceea ce mai nainte îi părea sfînt, acum era o prostie pentru dînsa: hotărîtă o dată într'un fel, ea nu mai putea să-și schimbe hotărîrea, își schimbase decîi vederile, ca să poată fi împăcată cu sine.

La asta nu se gîndise Mara; ea vedea în fata ei numai pe Persida cea înțeleaptă și mîndră: ea s'a culcat dar liniștită, dimineața zilei următoare liniștită s'a sculat și a eșit în treburile ei, ba nu și-a pierdut liniștea nici seara, când n'a mai găsit pe Persida acasă.

Nu era încuiată nici porțița, nici ușa casei: asta era, așa dedea Mara cu socoteală, un semn, că Persida se afla pe aici prin apropiere, dusă numai pe o clipă.

Clipele treceau însă, și ea nu se mai întorcea.

Muma începù să stea la îndoială și să se uite prin casă.

Hainele Persidei nu erau, — nu erau nicăiri!

Era peste puțință, dar hainele ei nu mai erau aci.

O vedea acum desculță, nespălată și nepeptănată, umblînd printre picioarele oamenilor din piață, resturnînd mese și bătîndu-se cu copiii vecinilor; o vedea cu fratele ei în luntriță, dusă de valurile iuți ale Mureșului umflat: era fata ei cea îndărătnică și pornită spre nebunii; zadarnice au fost toate, căci tot fata ei a rămas!

Da! da, fata ei era în stare să fugă, dacă așa o poartă pe ea firea, să fugă cu cel mai nemernic om.

Bandi nu era nici el nicăiri.

Mara stete o clipă nehotărîtă și par'că-i venea să rîdă. O clipă însă numai. Clipa următoare sîngele îi năvăli în obraji, de rușine și de mînie, că copiii ei au putut s'o înșele.

Ea 'și aruncă 'n cap cîrpa, încuie ușa casei și plecă cu pași întinși spre Lipova, ca să dea ochi cu Trică.

Sosită la casa lui Bocioacă, ea nu intră, ci așteptă pînă-ce zări pe unul dintre ucenici prin care-l chemă pe Trică la dînsa.

«Unde e Persida?» — întrebă ea rîstîtă.

Trică știa, ca i se va pune întrebarea aceasta și-și chibzuise de mai nainte răspunsul.

— »S'a dus»-i răspunse el.

— «Unde s'a dus?»

«Asta nu pot să-ți o spun,—grăi Trică rece și hotărît; — să mă tai în bucăți și tot nu pot să-ți o spun.»

Mara se uită lung la el și începù să rîdă.

Tot n'avea nimeni copiii ca dînsa: dacă și-au pus ei o-dată ceva în cap, nu-i mai scoate nimeni din ale lor.

«Care va să dîcă nu v'ați temut voi de mînia lui Dumnezeu, — grăi dînsa amărîtă; — mi-ați făcut rușinea aceasta! m'ați înșelat pe mine! mi-ați stricat toată viața!»

Ne mai știind ce să zică și ce să facă și temîndu-se, ca nu cum-va să-și peardă în amărăciunea ei sărta și să-î blesteme, ea se întoarse și plecă spre pod.

«Mamă! — grăi Trică plecînd după dînsa, — mamă, stăi, liniștește-te, ca să vorbim ca oamenii cu minte. Uite! n'ai decât să vrei, pentru ca să mergem după dînsii. Am găsit popă, care-i cunună, dacă-ți dai și D-ta învoirea. Pleacă-te și scap'o pe biata noastră de Persidă: n'o lăsa

să se ducă 'n lume cu rușinea în cap, că e rușine și pentru noi.»

Mara se opri, se 'ntoarse spre el și dete cu îndărătnicie din cap.

«Nu, — dîse ea, — mișelia aceasta n'am s'o fac, când vîd prea bine, că o să se sature foarte în curînd de el: n'am să leg eu pe fata mea de un om, care n'a putut s'o scoată la capăt nici chiar cu tatăl său. S'a dus: dusă să fie. Cu cât mai rău s'a dus, cu atât mai în curînd are să-și vie în fire și cu atât mai căită se va întoarce. Rușinea tot nu mai poate nimeni s'o spele; viața mea tot e stricată: n'am eu să fac păcat din nenorocire!»

Ea-și urmă drumul spre casă mai potolită și oare-cum împăcată cu cele petrecute.

În zadar, fata ei tot copilul ei rămînea și inima ei de mumă nu putea s'o urgisească.

Era duse, perdute pentru tot-d'auna gândurile frumoase, pe care și le făcuse despre viața fiicei sale, asupra căreia priviseră toți cu mirare; audea, par'că gurile rele, și vedea privirile disprețuitoare ale celor pismătoreți; resimțea suferințele de tot felul, care o așteptau pe nenorocita ei fiică: era cu toate aceste împăcată și din ce în ce mai înfipță în gândul, că alt-fel nu se putea, că așa trebuia să fie, ba adese-orî era par'că mîndră de fiică ei, căci nu e nimic mai frumos decît ca femea să se dea întregă bărbatului, pe care-l iubește, și să iee asupra ei cu ochii închiși sarcina vieții grele.

Nu-i vorba, plîngea Mara, mereu plîngea, atît acasă, cînd se afla singură, cît și umblînd în treburile ei, cînd scăpa de privirile altora, plîngea și umbla răsleață prin lumea acum pustie, dar ea-și ștergea lacrimile și nu se plîngea, nu-și învinovăția fata și nu se mânia, nici nu se turbura măcar, cînd trecătorii se uitați cu milă după dînsa orî vre-un nesocotit o întreba unde-i este fata.

«Nu știu,» — răspundea și cu asta îi tăia vorba.

După vre-o patru săptămîni a venit Trică să-i spună, c'a primit scrisoare de la Persida din Viena și o roagă de miș de orî s'o ierte și să nu-i poarte gînd rău.

«Să-i scrii, — dîse Mara ștergîndu-și lacrimile, că n'o învinovățesc, ci o plîng și mă rog mereu lui Dumnezeu s'o aibă în paza lui și să-i deie tărie; să-i scrii, că n'are să-i pese de gura lumii și c'o aștept să vie, cînd îi va fi prea greu; să-i scrii, — urmă înecată de lacrimi, — că tot mumă îi sunt și că nimeni în lumea aceasta nu poate să aibă pentru dînsa atîta durere ca mine.»

Așa i-a și scris Trică, — și rău i-a făcut.

Mult s'a sbruciumat Persida pînă ce s'a hotărît într'un fel; tocmai de aceea însă, hotărîtă o dată, ea se simțea foarte ușurată și a pornit cu toată inima pe calea ce și croise. Trăia într'un fel de beție, din care nu se mai putea desmetici, și atîta dulceață era în sufletul ei, în cît nu-i intra în minte gîndul, că va putea în viața ei vr'o dată să-i pară rău de ceea ce a făcut.

«Nu! — dîcea dînsa uitîndu-se cu inima deschisă la Nați, — orî și ce mi-ai face, mi-e destul să-mi aduc aminte de viața mea de acum, pentru ca să nu mă plîng.»

Pe drum pînă la Viena și în Viena, orașul cel mare și sgomotos, ea nu vedea de cît pe Nați, care nu mai știa ce să-i facă. Tot-d'a-una el s'a uitat la ea ca la soarele de pe cer, iar acum mai era cuprins și de simțămîntul, că nu este el în stare să respălească în deajuns jertfa, pe care dînsa i-o adusese, și în toată clipa și dîdea silința să-i arate, că înțelege și cuprinde în toată întinderea ei jertfa aceasta.

N'avea să-și deie nici o silință: Persidei îi era destul să-l vadă mereu voios și să-și aducă aminte, în ce stare l'a găsit, pentru ca să simță, că ea l'a scăpat, l'a ridicat, i-a luminat viața, și să se uite l'a el par'că ea l'ar fi făcut. Al ei era întreg acest om minunat, și nimeni, afară de dînsa, nu mai avea nici un drept asupra lui.

Înainte de plecare Nați se mai împrumutase de la Griner cu opt sute de florini. Gîndul lui era să intre în tovărășie cu vre unul dintre măcelarii mai tineri și mai săraci. De o cam dată și-au închiriat o locuință cu două încăperi, și-au cumpărat ceea ce era de neapărată trebuință pentru mobilarea acestei locuințe, și Persida avea toate bucuriile stăpînei de casă, care e ferită de grijele dîilei de mîne. Ieșiau în fie-care zi, să vadă frumusețele orașului și mai ales bisericile cele mari, în care Persida se simțea atît de bine, mîncău la birt, iar serile le petreceau fie la musică, fie la teatru, un lucru, pe care Persida mai nainte numai din auzite îl știuse. Și nicăiri Persida nu putea să treacă neabăgată 'n seamă. În casa cea mare, unde și aveau locuința, în curînd toți o știați pe Frau Huber, femeia tînără, înaltă și cam slăbită, cu deosebire frumoasă și tot-d'a-una așezată și plină de o plăcută cuviință. Pe uliță, prin grădini, prin localuri publice Nați își purta capul sus, înălțat în gîndul lui, cînd vedea cum toți se uită la nevasta lui.

Umblînd așa fără de nici o treabă, Persida se opria, cînd întâlnea în calea ei vre-o măcelărie, și nimic în orașul cel mare și frumos nu-i plăcea atît de mult ca măcelăriile curate, cu cărnuri frumos tăiate și puse în vederea trecătorilor. Inima îi ridea, cînd se gîndea, că-l va vedea în curînd pe soțul ei cu șorț curat, în dosul butucului, ca odinioară în fața mănăstirii, și că nu va mai mânca la birt, ci și va găti ea însăși într'o bucătărie curată ca cea de la călugărițe. Îl mîna deci mereu înainte pe Nați, și săptămîna a doua ei au și intrat în vorbă cu doi măcelari, amîndoi încă necăsătoriți, ca să iee împreună o măcelărie mai mare din apropierea barierei de la Lerchenfeld, o pozițiune foarte bună, unde se făcea vîndare de 100—150 florini pe zi.

Lucrurile erau ca puse la cale, cînd a sosit scrisoarea lui Trică.

Citind scrisoarea, Persida nu-și putu stăpîni lacrimile. Dar de ce să le și stăpînească! Era aici, în mijlocul acestei lumi străine, prima știre de la fratele ei și de la muma ei, — și era atîta dragoste în scrisoare! De ce să-și stăpînească lacrimile, cînd Nați era și el înduioșat.

«Draga mea, mama mea cea bună! — grăi Persida după ce sfîrși scrisoarea și o puse pe masă.

„Valra“.

În primăvara vieții

Tip. „Gutenberg“.

Nați tăcu. Ii venea par'că și lui să plângă. Lasă că avea și el mamă, care era nu numai dragă și bună, ci tot o dată și nenorocită, dar în scrisoare nu era nici o vorbă despre dânsul, și cu toate acestea era o grea lovitură pentru dânsul.

Era grozavă lovitură ce i se dăduse prin acele câte-va vorbe, și el tremura în tot timpul, când își dedea seamă, că Mara avea dreptate și nu putea să vorbească de cât cum trebuia să gândească.

Persida și Nați vorbeiau tot-d-a-una nemțește. Așa o por-niseră de la început și Persida ținea, ca așa să și rămâie.

«Grozav o să-ți fiu eu ție o dată urît», — îi dîse el acum în românește.

Persida se uită lung la el. Înțelegea gândurile lui; simțise și ea durerea, de care era cuprins el.

«Nu fi prost, — îi dîse ea tot în românește. — Mama vorbește după cum vede ea lucrurile, și o să vie și timpul, când le va vedea alt-fel. Tu știi prea bine, că eu n'am făcut ceea ce am făcut într-o clipă de avînt ușur-atec, ci după multă sbuciumare, după multă chibzuire, după ce m'am întărit cu desăvîrșire în gândul, că așa și numai așa pot să fac: nu mai e în lumea aceasta nimic ce m'ar putea face să șovăiesc; orî și ce s'ar în-tîmpla, tu îmi ești mai presus de toți».

«Ei! — o să treacă și asta, — dîse el. Dacă muma ta se pune între tine și mine, o să te sature în cele din urmă de mine.»

«Nu! — îi răspunse ea ridicând degetul. Asta puteai s'o dîci mai nainte de a-ți fi fost nevastă: acum însă tu 'mi ești toate și pentru tine pe toți am să-i părăsesc. Îmi voi da toată silința să-ți câștig și inima mamei mele, dar dacă n'o voi putea, îmi voi face datoria: de tine nu mă leapăd nici odată, nici chiar dacă tu te-ai lepăda de mine. Las'o, te rog, pe mama: eu o cunosc mai bine de cât tine, și-ți spun eu ție, că n'avem decât să fim fericiți, pentru ca ea să te iubească ca pe copilul ei, și e destul să ne știe ajunși în grea strîmtoare, ca să ne sară în-tr'ajutor. E mîhnită astă-dî, dar o să-i treacă mîhnirea. Noi să fim oameni cum se cade, și toate vor eși bine.»

Nați nu mai avea ce să dîcă. Simțea și el, că de la dânsul atîrnă toate, și se îmbărbăta însu-și pe sine să meargă cu hărnicia înainte, ca să dea de rușine pe cei ce-l socoteau om slab.

Încă în ziua aceea el s'a învoit cu Ladmann și cu Gubacec, care era maistru și avea o mică măcelărie, ca fie-care dintre dînșii să pună acum câte cinci sute și peste trei luni, la 1 Septembrie, alte cinci sute de florini; iar din câștig Gubacec să ia 40 și cei-alți doi câte 30 la sută.

La 1 Iunie ei au închiriat măcelăria și, oameni tineri toți trei, s'au pus cu hărnicie pe lucru. Nați și Gubacec tăiau carne în măcelărie, iar Ladmann cumpăra vitele, lucra la tăietorie și le aducea carnea tăiată.

Persida purta socotelile și ținea rînduiala casei.

De oare-ce la măcelărie nu era și locuință, au luat în apropiere o locuință mai încăpătoare, și era împlinită și dorința Persidei.

Diminețile ea punea servitoarea să facă rînduială în iatacurile celor două tovarăși, în vreme ce ea însă-și făcea rînduială în locuința ei, apoi se duceau împreună în piață, ca să cumpere cele de trebuință pentru prînz.

După ce se întorcea din piață, Persida punea la foc, apoi, lăsând servitoarea în bucătărie, mai ștergea o dată praful și iar se întorcea la mașina de bucate, iar de prînz masa era curată în casă curată, bucatele erau gustoase și bine alese.

După prînz Persida 'și făcea însemnările în condica de socoteți, apoi, în vreme ce slujnica spăla vasele, ea lucra cu acul până pe'nserate, când Nați se întorcea, ca s'o scoată la plimbare și să petreacă seara în vre-o grădină.

Era bine, de tot bine; măcelăria le mergea mai presus de toate așteptările, iar în casă era pace și bună înțelegere.

În inima lui Nați a rămas însă simțămîntul, că s'a pus cine-va între el și Persida, că Persida ține prea mult la muma ei, și adese-orî era cuprins de temerea, că are s'o peardă pe Persida, că nu poate să fie dănuitoare o fericire ca a lui. Atunci el o iubia fără de cumpăt, o temea din senin, nu mai era în stare să stea departe de dînsa, se întorcea fără de vreme a casă, îi vorbea, ca s'o îndulcească, în limba ei.

Persida știa, ce-i drept, să-l potolească; de câte-orî însă el o da pe românește, ea se neliniștea, se simțea adînc jignită de neîncrederea lui. Viața ei nu mai era atît de senină ca mai 'nainte, și nu o dată, când se afla singură, ochii i se umpleau de lacrimi.

N'avea de ce să plângă, dar se ivea în sufletul ei un fel de presimțire, că triste zile, grele încercări o așteaptă.

«Dac'ai ști tu ce adîncă e durerea ce mă cuprinde când te ved așa, — îi dîse ea într-una din zile, — te-ai stăpîni și nu ți-ai mai da pe față temerile venite din chiar senin.»

«Cum să mă stăpînesc? — răspunse el uitându-se lung la ea. — Când mă uit, când mă gîndesc la tine, mi-e ca și când ai fi prea mult pentru mine și mă tem, c'o s'o simți și tu în cele din urmă aceasta și să mă părăsești.»

«Cum să te părăsesc? — grăi dînsa. — Mai pot eu să te părăsesc? Nu sunt oare legată de tine prin cel mai sfînt jurămint? Nu am oare față cu tine cele mai grele datorii? Ce mă socotești tu pe mine? Sunt eu femeie ușurată? — Nu vezi tu cât dispreț e în aceste temeri lipsite de orî-și-ce temei?»

«O, Doamne! — răspunse el nerăbdător. — Ești femeie frumoasă, deșteaptă și plină de nuri: și câți dintre cei ce privesc cu ochi doritori la tine sunt oameni mai și mai de cât mine!? — Ceea-ce mi-ai făcut mie ai putea să-i faci altuia; ceea-ce de dragul meu i-ai făcut mamei tale, ai putea să-mi faci și mie de dragul vre-unui mai norocos.»

Persida se simțea ca lovită de moarte. Ce putea să facă? Așa era cum dîcea el; așa trebuia el să vorbească:

temerile lui erau urmarea firească a faptei, pe care dânsa o săvîrşise. A păcătuit, şi nu-î rămânea de cât să-şi ispăsească păcatul.

Ea stătea albă la faţă şi recită în tot trupul înaintea lui şi nu putea să-î dică nimic, nu mai putea să-l vadă în ochi. O cuprinsese de odată simţămîntul, că e peste putinţă, ca ea să trăiască cu un om, care poate să fie atât de nemilos, şi ar fi voit să plece fără de întîrziere şi să se ducă 'n lume.

Vorbele din scrisoarea lui Trică îi resunau în urechi, şi ea vedea par'că pe muma ei chemând'o la sine.

Dar trebuia să stea: mai bine moartă!

«O să vezi tu o dată ce mare e nedreptatea ce-mi faci, — dîse ea, apoi trecu în odaia de alături şi încuiă uşa în urma ei.

Na! stete cât-va timp zăpăcit, apoi puse mîna ca să deschidă uşa.

(Va urma).

I. SLAVICI

RÎS ŞI PLÂNS

*Când a iubit întâia oară
Şi s'a 'ncređut în fericire
I-a curs din ochi, strălucitoare,
O lacrimă de mulţumire.*

*Apoi, când ea îl părăsise
Şi-acuma alta îl iubea,
Privea la dânsa cu 'ntristare
Şi, neîncređelor, zîmbea.*

*Atunci l'am întrebat ironic
Dacă a fost mai fericit
Plângend, iubind întâia oară,
Sau ađi riđend, de ea iubit.*

RADU D. ROSETTI.

MINEA-VITEAZUL

— BASMU —

A fost o dată ca nici odată, a fost odată de mult de tot,

Când dădea salcia roadă
Şi se băteau urşii în coadă

A fost un moş şi o babă. ăst moş şi a babă copil n'au fost avend de loc, de loc, şi mare dor aveau săracii să nu fie singuri, să ştie şi ei un om cu milă pe lângă ei la bătrîneţe, dar de geaba se rugaseră şi făcuseră câte alea toate, că copil nu dobândiseră.

Intr'o ăi vedendu-se ei bătrîni de tot, mai cu un picior în groapă, ce s'au gîndit?... hai să meargă în pădure şi ce lighioană or găsi să o ia şi să o facă copil al lor, ca să aibă şi ei, câte zile mai erau să trăiască, pe cine mîngăia şi îngrijii. S'au dus şi după ce s'au dus, au umblat cât au umblat şi mai pe sub seară aşa, iaca daŭ de un puŭ de şarpe la rădăcina unui copac. L-au luat cu ei, l-au dus acasă, şi l-au pus în apă într'o doniţă, după ce l-au dat lapte să bea. Peste trei zile a fost crescut puŭl de şarpe de a plesnit doniţa. L-au pus într'un butoi; peste trei zile a plesnit şi butoiul de l-au pus bătrîni într'o butie, şi după ce au mai trecut încă trei zile a plesnit şi butia şi a început şarpele a vorbi de-a ăis:

— Mamă, mie mi s'a făcut de înurat.

— De, maică, ŭi s'o fi făcut, dar cine să te ia pe tine, că eşti şarpe? a fost zis baba.

— Ei, găsesc eu, l-a răspuns şarpele; să faci bine să te duci la împăratul ţinutului ăstuia şi să l'ceri pe fata lui pentru mine.

S'a dus baba şi a stat trei zile şi trei nopţi la poarta palatului, până a întrebat'o o slugă ce vrea. Ea l-a spus, şi împăratul auŭind aşa a chemat'o de a vorbit cu ea şi s'a învoit să l' dea fata, dacă l-o face şarpele un pod de aur şi cu pomŭ şi cu flori pe el: una să înflorească, alta să imbobocească şi în capul podului să fie doi berbeci tot de aur, să se bată în capete, iar podul să lege palatul împăratesc cu casele moşului ce luase şarpele de suflet.

S'a întors baba acasă, l-a spus şarpelui ce ăisese împăratul, şi noaptea s'a sculat şarpele de vreme, a troznit de trei ori din coadă — că veŭi dumneata, el aŭea putere mare — şi a făcut un pod şi mai frumos de cum ceruse împăratul.

S'a mulţumit împăratul cu atât, că l-a vedut puterea şi l-a dat fata de nevastă şi au făcut nuntă mare şi minunată, că pe drum capul şarpelui era în trăsura iar coada venea pe jos de mare ce era, iar în biserică se făcuse colac locului, de a mai avut loc lumea să mai intre la slujbă.

Pasă-mi-te ăst şarpe fusese fermecat; el fusese fecior de oameni şi îl fermecase o îndrăcită de babă. El noaptea se făcea om la loc şi era frumos şi mîndru de nu mai putea de bucurie fata împăratului, că ea gîndise că tot cu şarpele o să trăiască cât o trăi. Şi vedendu-l ea om ca toŭi oameni şi ăiua iar îmbrăcându-se cu pustia lui de piele de şarpe, s'a sfătuit cu mă-sa să ia în poală pielea lui de şarpe şi pe când o dormi să l'o arunce în foc, să rămăe om mereu. Şi aşa a făcut, dar bărbatu s'au ăisese să nu se atingă vre-o dată de pielea lui, că o fi rău de ea; şi când s'a aprins pielea, a prins a pocni

1) Scris întocmai cum mi l-a povestit Dumitru Grigore, soldat, 'e fel din comuna Preasna nouă, plasa Negoşti, judeţul Ilfov.

tare de s'a deșteptat omul din somn. S'a repezit el să o scoată din foc dar de geaba, că luase foc peste tot; n'a mai putut scăpa din ea de cât trei solzi ce căduseră jos când luase nevasta pielea în peală să o arunce în cuptor. Solzii se făcuseră într'un colț al odăii, unul o furcă de aur de torcea singură, altul o rotילă de aur, și altul o cloșcă tot de aur și cu puț iar de aur pe lângă ea.

Atunci omul i-a ȑis nevestei că rău a făcut, că nu l'a ascultat, că acum l'a perdut de tot, că el trebuie să se ducă în lume și să o lase, și fiind ea însărcinată a blestemat-o să nu nască până n'o întinde el mâna peste ea, și apoi a pierit ca năluca.

Femeia s'a olicăit după aia, a plâns, a gemut, dar de făcut să facă ceva n'a făcut, că ala pierise și pierit a fost; dar când s'a îngreunat sarcina în ea de tot, de nu mai putea, și-a luat și ea furca de aur, rotila și cloșca și a plecat să l' caute, ca să întindă mâna el peste ea și să nască, că nu mai putea, săraca.

Și s'a dus, și s'a dus până a dat de casele sfintei Dumineci unde era bărbatul său băgat argat, dar până să l' găsească au trecut cica ani la mijloc. Dacă l'a găsit, i-a spus sfintei cum și ce fel stăteau lucrurile și a rugat-o să i dea voie să se culce în patul lui după ce o adormi el, că doar de o întinde mâna peste ea noaptea când s'o mai înroști în somn, ca să scape de sarcină. Iar drept mulțumire i-a făgăduit sfintei furca de aur. Dar n'a avut noroc, că noaptea întâia n'a întins bărbatu-său mâna peste ea, de a trebuit să i dea sfintei plocon și rotila ca să o mai lase încă o noapte, și neavând noroc nici acum i-a dat și cloșca ca să o lase și a treia noapte; și tocmai a treia noapte a întins mâna peste ea de a născut un băiat de nouă ani, că nouă ani umblase după el până îl dibuise unde era. Și ăst băiat a venit pe lume vorbind, ca copilul de nouă ani, veȑi bine, și a fost având un paloș cu care se ducea la vinăt, de i dicea numai: «paloș, paloșelul meu, învirtește-te într'un picior și îmi adu cutare lucru», și paloșul îi aducea ce ar fi fost, fiară, pasăre, ori-ce lucru.

Intr'o ȑi ducându-se la gârlă, iacă pe gârlă două raȑe; el dă cu paloșul după ele, dar i se nomolește paloșul în potmolul de pe fundul gârlei, și să l' scoată de fel, că parcă prinse rădăcină acolo. S'a pus și el pe plâns, și pe rugăciuni, și cum s'o fi rugat el, nu știu, dar numai s'a pomenit cu doi bivoli că es din apă, și erau legați unul de altul cu funie de mătase, și cu paloșul legat de funie, și au venit drept la el, de a pus mâna pe ei, și i-a dus acasă. Iar pe drum i-au ȑis bivoliȑi, că norocul lui nu e acolo, ci e peste mări și țeri, de a hotărit băiatul să plece, și a și plecat, lăsând vorbă acasă, că de el să nu se îngrijească nimeni, până nu s'ar întoarce bivoliȑi acasă cu o batistă între coarne, plină cu trei picături de sânge, că numai atunci va fi în primejdie de moarte, ori mort de-a binele.

S'a dus el ce s'a dus, și a dat de un sat. La ăst sat a tras la niște bătrâni, prindându-se ei să i dea de mâncare și un locșor de dormit; iar el să le facă treabă de argat. În ăl sat, s'a fost întemplat, de era numai un puț de unde putea lua lumea apă, și la puțul ăla s'a ivit un balaur, care nu lăsa pe nimeni să iea apă, până nu i-o da în fie-care ȑi satul câte o fată să o mănânce.

Flăcăul nostru a aȑdit așa, și s'a dus să iea apă și el, și când s'a dus, a dat de una din fetele Impăratului ȑinutului ăluia, că avea două fete, pe una o mărita, iar pe cea-laltă o adusesse plocon balaurului, ca să i lase să iea apă pentru nuntă. Și sta biata fată și aștepta să o mănânce balaurul. El vedându-o acolo, cătrănită de frică, i-a ȑis:

— Fată mare, lasă-mă să mă culc cu capul în poala ta, și tu caută-mi în cap, că poate te-oȑi sluȑi și eu cu ceva.

Fata a vrut săraca, de cât să stea singură acoloa, și tot cătându-i în cap, flăcăul a adormit. Pe când dormea el, iacă a eșit balaurul din puț, să mănânce pe fată, și fata așa a rămas de încremenită, în cât n'a putut ȑice nimic; numai i-a scăpat din ochi o lacrimă fierbinte, care a cădut pe obrazul flăcăului, cum sta el de dormea în poala ei, și simțind căldura lacrimoi, s'a deșteptat de s'a pus repede înaintea fetei să o apere. Balaurul s'a repeȑit el să o apuce, dar flăcăul luase paloșul cu el, și unul după altul, cu puterea paloșului, i-a tăiat opt capete balaurului, iar la al noulea când a fost, a cerut fetei un ac de cap de și-a ascuțit paloșul cu el, și i-a tăiat și capul al noulea și le-a făcut morman, iar sânge cursese de înota ca un gomtor în el.

Fata când s'a vedut scăpată de pacoste, a cădut în genuchii plângend înaintea flăcăului, și i-a mulțumit cum a putut mai bine, și după aia l'a luat de mână, și l'a dus la palatul lui tată-său, ca să i răsplătească după faptă.

Impăratul așa a fost de tare cuprins de bucurie, când și-a vedut fata, încât, chiar atunci a logodit-o cu flăcăul și s'a și dat jos depe scaunul Impăraȑiei, de l'a urcat pe el Impărat.

După ce s'a însurat împăratul Minea viteazul — că așa îi diceau toȑi acum — cu fata Impăratului, au trăit ei bine o vreme, până s'au vedut nevasta cu Roșu Impărat, de le era vecin, iar de atunci în colo s'a isprăvit, că s'au pus de s'au îndrăgostit — pustii — amendoȑi, și și-au pus în gând să i fure întâiu paloșul și pe urmă să se scape de el, că cu paloșul lângă el, cine era să se poată apropia? Și ce e drept, i-a și furat paloșul nevasta într'o noapte, pe când dormea, și l'a dat lui Roșu Impărat, care aștepta la fereastră afară; iar după ce i l'a dat, ăla a intrat înăuntru, și l'a omorȑit pe Minea de tot.

Bivoliȑi cum au simțit că a murit, cum au plecat cu batista picată de sânge la tata lui Minea, care a plecat plângend cu ei înapoi — că așa l'au învățat bivoliȑi să facă — și a ajuns la locul unde îi era băiatul ciopărtȑit, i-a pus bucăȑică lângă bucăȑică, și după aia au suflat bivoliȑi asupra lui, unul dintr'o parte și altul dintr'alta, de au înviat Minea cum fusese mai înainte.

Când s'a vedut el iar viu, a ȑis lui tată-său să o ia înainte spre casă că il sosește și el de pe urmă, și s'a dus cu gând să se răluiască cu nevasta sa și cu Roșu Impărat.

Până una alta s'a băgat slugă la un popă care săpa la o vie. După ce a sluȑit la popă trei țile, s'a dus la un mal și s'a dat de trei ori peste cap, și s'a făcut un armăsar alb cum nu s'a mai pomenit de frumos, și cum s'a făcut armăsar popa l'a luat de căpăstru și s'a dus cu el la obor să l' vinȑă, că așa il învățase Minea, și il învățase și ce să facă pe urmă tot; că ȑisese ca să nu l' vinȑă de cât cui o putea pune banii grămadă cât el. El, ved, știa că numai Roșu Impărat putea da așa bani. Și, drept, că toȑi se depărtau de cal când aȑdeau ce cerea popa pe el, până veni Roșu Impărat, care il și cumpăra, și il duse acasă de l' arăta nevesti, fălindu-se de cumpăratoare.

— Frumos, frumos, a ȑis nevasta când l'a vedut, dar are ochii lui Minea, să-l tai, să-l omorȑi, dar de ȑinut să nu-l ții, că n'o fi bine nici de tine nici de mine.

Și s'a ȑinut de capul omului până a hotărit să-l arȑă.

Dar Minea, care știa ce o să i se întimple, a ȑis unei feteȑe ce se tot suia prin graȑd, să ia trei fire din coada lui și să le ngroape în băligar, și în locul unde le-a in-

gropat fata aŭ răsărit trei pomi cu totul și cu totul de aur. Roșu Impărat n'a mai putut de dragul lor și-î a arătat nevastei să se minuneze și ea de așa frumusețe de pomi; iar ea a dis :

— Pomi frumoși, dar licuresc ochii lui Minea printre crăci; să-î tai că n'o fi bine nici de tine nici de mine.

A tăiat Impăratul pomii.

Dar Minea îngrijise de rugase tot pe fata aia, să ia două surcele din pomi când i-o tăia și să le arunce pe eleșteul din apropierea palatului. Și din ale două surcele aŭ eșit o rață și un rățoi de nu le-aŭ putut nimeni prinde ori vina, și venea lumea de pe lume să încerce să pue mâna pe ele de minunate ce erau; până a venit

și Impăratul Roșu de s'a încumetat să le prindă. Și-a lăsat paloșul pe marginea eleșteului — că era singur, nu era cu nevasta să-l sfătuiască — și a dat să intre după ele că era eleșteul numai până la fluierul piciorului de adânc. Rațele s'aŭ făcut a se apăra până mai încolo până le-a venit bine și s'aŭ repezit pe mal, s'aŭ dat de trei ori peste cap, aŭ pus mâna pe paloș, iar după ce a pus mâna Minea iar pe paloș, să te ții vere că bucățele-firimele l-a făcut pe Roșu și a făcut movilă din bucățele, movilă fără virf, iar virf a pus capul nevastei după ce a tăiat-o și pe ea în casa unde a găsit-o.

Și încăleca pe o șea și vă spusei d-voastră așa.

DUMITRU STĂNCESCU

MINERII

*Prin galerii tăcute ce-ți lasă 'nfiorare,
Sub bolți posomorite minerii trec la pas:
Sunt rupți de oboseală, n'aŭ suflet și n'aŭ glas —
Muncesc să 'mbogățească pe-un om, pe nu știu care.*

*Să nu sticlească ochii și pașii să nu sune
Ai crede că viața de mult i-a părăsit:
I-ai crede umbre moarte, convoi posomorit
De morți ce ies din groapă, ori masă de cărbune.*

*Deprinsă-î ceata asta să vadă numai noapte
Cu licur slab de lampă pe umezii păreți,
Ei nu vedură soare de când erau băeți.
Mașina-î stăpânește cu vecinicile-î șoapte.*

*Muncesc să 'mbogățească pe-un om, pe nu știu care !
Ah! moartă-î ați dreptatea și mila n'are glas —
Sub bolți întunecate minerii trec la pas
Prin galerii tăcute ce-ți lasă 'nfiorare !*

BCU Cluj / Central University Library Cluj

P. ZOSIM.

PREOTUL IOAN MACAVEIU

Ioan Macaveiŭ, fiu de grănicer, s'a născut la 1859 în Năsăud, unde și-a petrecut copilăria, tinerețele și apoi partea cea mai mare a scurtei lui vieți. Luând în vara anului 1879 la gimnasiul din Năsăud diploma de maturitate, a fost primit în seminarul de la Gherla, unde a stat până la 1883, când și-a terminat studiile teologice și a fost trimis capelan la Năsăud. Nouă ani în urmă, la 1892, a fost numit preot la Feldru, unde a stat numai doi ani, de oare-ce la 26 Mai 1894 a murit.

N'a fost dar omul, pe care-l înfățișează portretul de alături, de cât popă sătesc. Popii însă în viața Românilor din țările coroanei ungare aŭ fost tot-d'una și sunt și astăzi cei mai credincioși păzitori ai tradițiunilor naționale și adeverați conducători ai poporului, eară Ioan Macaveiŭ a fost popă între popi, un om mult admirat pentru stăruința, cu care în toate împrejurările și-a făcut datoria.

Plăpând din copilărie, el era plin de viață, neobosit și energic, un stimulent puternic pentru cercul social, în care și petrecea viața.

Ca student la gimnasiul din Năsăud el citea mereu în oarele lui libere și-a ajuns în curând să cunoască pe toți scriitorii români, iar în urmă făcea încercări literare, poezii, romane, scrisori literare... În acela-și timp el îndemna și pe alții la acela-și fel de activitate, și mai ales în urma stăruințelor lui s'a înființat la gimnasiul din Năsăud un cerc literar și un cabinet de lectură.

Acela-și spirit la propagat și în seminarul de la Gherla, unde se pregăteau pentru preoție nu puțin tineri, care

abia știaŭ să vorbească românește, și nu unul dintre acești tineri e azi, ca preot, conștient susținător al cauzei române.

Ajuns capelan la Năsăud, Ioan Macaveiŭ foarte în curând a fost împins în vârtejul luptelor politice. El era, ce-î drept, un predicator mult gustat, mai ales de popor, și a înființat un cor bisericesc din băieți și fete de țărani, pe care l-a condus tot timpul cât a stat la Năsăud; el urmărea, ca mai înainte, mișcarea literară română: preocuparea lui de căpetenie erau însă luptele politice. La început el a colaborat la „*Gazeta Transilvaniei*“, iar în urmă, cam de la 1885 înainte, el a fost unul din cei mai neobosiți colaboratori săteni ai „*Trîbunei*“ și al lui e meritul, că Năsăudeni, cari atâta amar de timp umblaseră pe căi răslețe, aŭ intrat în cele din urmă în marele curent național.

Ca publicist, Ioan Macaveiŭ, a fost un bun scriitor român, un om, care vorbea numai când avea ce să spună și se avînta numai când era în adevăr încălzit. Om energic și hotărît, dar cu deosebire chibzuit, el producea tot-d'una un adînc efect asupra cititorilor, și articolele lui subsemnate cu I. M., tot-d'una scurte, clare și concludente, scrise într-o românească limpede și frumoasă, erau o adevărată podoabă pentru coloanele ziarului. Cele din urmă aŭ apărut pe la sfîrșitul anului trecut în „*Corespondența Română*“, subsemnate tot cu I. M.

Era peste putință ca susținătorii ideii de stat național maghiar să nu caute a lovi pe scriitorul acestor articole

admirabile. «*Tribuna*» a fost dar trasă în judecată pentru un asemenea articol.

Știindu-l pe autor om plâpând și cunoscând greutățile vieții din temniță, d-l Septimiu Albini, atunci redactor al «*Tribunei*», a primit el însuși răspunderea pentru articolul incriminat. Prigonitorii însă știați cine este autorul și țineau, ca pe el să-l lovească. De aceea d-l Albini a fost surprins într-o zi de judecătorul de instrucție, care i-a făcut o perchișițiune domiciliară, lucru ne mai pomenit și după lege neadmisibil.

Cu ocaziunea acestei perchișițiuni, la care nimeni nu se putea aștepta, s'a găsit în saltarul mesei o scrisoare a reposatului I. Macavei, din care rezulta, că acesta e autorul articolului incriminat.

El a fost dar tras în judecată, pus în fața juraților și osîndit.

Jurații și judecătorii puteau să vadă, că acusatul, om sănătos, dar plâpând, ar fi prin aceeași pedeapsă mai greu lovit de cât alți oameni de constituțiune mai robustă. În loc însă de a fi măsurat pedeapsa potrivit cu omul, el a lovit pe Ioan Macavei cudeosebită asprime.

Abia se va fi găsină între luptătorii români unul, care n'a ieșit ruinat trupestă din temniță: pentru Ioan Macavei însă *un an și jumătate* a fost, dacă nu omor intenționat, un regretabil esces de zel.

«Acum, — dice reposatul într-o scrisoare de la 24 Martie 1891, — sunt aici în luna a patra, așa dară mai rămân 14 luni... Eă astă-zi petrec în *parterul* închisorii, la No. 23. De present nu sunt mulți deținuți. În societate cu Traian Pop de la «*Gazeta Transilvaniei*» ne trec zilele mai ușor... *Apa rea, aerul nesănătos* — pe lângă *alte inconveniente*... Seara mi se închide ușa la 8, dimineața mi se deschide la 5 oare... Peste zi suntem «*liberi*» — între zidurile cele înalte și groase».

Un om ca Ioan Macavei nu putea să suporte asemenea pedeapsă timp de un an și jumătate.

Mulți dintre cei orbiți de mânie vor fi dicend poate, că tocmai de aceea 'i s'a croit o pedeapsă atât de aspră. Nu trebuie însă să ne închipuim pe Maghiari chiar mai răi de cum în adevăr sunt. Oamenii sunt și ei și se tem de Dumnezeu și de judecata lumii. N'a fost la mijloc decât avintul mâniei și lipsa simțămîntului de dreptate. Când a vădut, că prea e grea pedeapsa pentru condamnat, guvernul ungar, din propria lui inițiativă, fără de intervenirea nimănui, a dispus punerea în libertate a lui Ioan Macavei câte-va luni de zile mai înainte de împlinirea celor 18 luni.

Drept mângâiere apoi el a fost numit paroh la Feldru, unde geandarmii împușcaseră mai înainte atâți nenorociți săteni.

Era însă prea târziu.

Om tânăr încă, el s'ar mai fi putut înhăma, dac'ar fi putut să se caute la timp. Popă s'rac însă, el n'a

putut să-și caute sănătatea. Abia în Aprilie, anul următor, societatea de bine-facere a Doamnelor române și comitetul central al «*Ligei*» i-au acordat ajutoare, ca să meargă la Viena și de acolo la vre-un stabiliment de cură. El însă n'a mai primit aceste ajutoare.

Slab, mahnit, mereu agitat din cauza procesului pornit contra membrilor Comitetului central, el a murit, când a primit știrea despre sentința tribunalului din Cluj.

Părintele *Domide*, soțul lui de luptă, ați în temnița de la Vaț, grăbi de la Cluj la înmormintarea lui.

«Ca și soarele strălucitor de primăvară, ce 'și revarsă cu prisosință bogatele sale raze de căldură și lumină asupra naturii desmorțite, — dice Părintele Domide în discursul rostit la mormântul lui — ai resfirat cu îmbelșugare lumina și căldura nobilei Tale inimă asupra mândrului ogor al bisericeii și națiunei Tale!

«*Munca*» Ți-a fost deviza, «*suferința*» Ți-a fost soarta! În una ai fost mare apostol, în cea-laltă destins serv

și vrednic martir. În lupta cea mare pentru limbă și lege ai stat neclintit ca o stîncă de granit, ai fost un strălucit model și prototip pentru noi toți!

Te-ai jertfit pentru sfintele drepturi ale neamului Tău! Dușmanii acestuia Ți-au împletit cunună de spinii, eară națiunea reeunoscătoare Ți-a încununa fruntea pururea senină cu laurii nemuririi, cu aureola radioasă a gloriei eterne!.

În numele acestei națiuni, pe care atât ai iubit-o și din încredințarea comitetului său central — ca un modest și devotat membru al lui — viă să Ți dau, scumpe martire, ultimul salut, viă să Ți exprim din partea ei asigurarea de vecinică grațitudine și recunoscință pentru faptele Tale nobile și generoase, viă să te încredințez, că numele Teu s'a înscris cu litere de aur în cartea neamului românesc, ear memoria Ta s'a gravat cu caractere neșterse pe tablele inimii noastre, viă să Ți fac promi-

siunea s'erbătorească, că fii națiunei Tale Ți vor fi vrednici urmași în *munca uriașă* pentru revindicarea drepturilor ei sfinte și neprescriptibile, a căror încarnațiune fidelă ai fost, și că gata vor fi tot-de-auna a aduce ori-ce jertfe de suferință pe m'arețul și neprihănitul ei altar!..

Și acum pleacă, suflete nobil, plin de mângâiere, că sute și mii dintre frații Tăi duiosi Ți vor urma în locul glorios, pe care l'ai ocupat cu at'ata onoare și demnitate. Pasă și Ți primesce r'splata cuvenită pentru munca și suferința Ta rodnică ce cu at'ata dragoste și căldură ai adus-o ca jertfă pentru tesaurii neprețuiți, *limbă, lege, și neam*!!

Iar noi Ți vom păstra cu scumpătate memoria Ta, sfînt gaj al înaltei noastre admirațiuni și al nestrămuratei noastre iubiri, ca cea mai dulce suvenir!!!

Odihaște în pace, suflet generos și amintirea Ta în veci fie!!!»

I. LAURENȚIU.

„Vatra“.

O idilă

Tip. „Gutenberg“.

SIGMARINGEN

*Fe slei de piatră, 'nfipti adânci
In iazul Dunării navalnic,
Se naltă, sus, clădit din stânci,
Castelu—'ntunecat, dar falnic.*

*In codrii veselei Suabii
Nu i cuib de pa'ură ca el,
Și mulți viteji, în aste tabii,
Născură 'n leagăn de oțel.*

*Când noaptea, din ceresci genuni,
A lunii zare albăstrie
In Sala marilor străbuni
Pêtrunde ca 'ntr'o sihăstrie*

*Pe-acel podiș înalt de stâncă
Es toți, la rând, și sed pe tron:
Acolo e Tassilo — încă
Din vremi pierdut — ici Karl-Anton,*

*Ea cântă 'n vis un cântec sfînt
Și 'n glas cu vuet duce 'n lume
Al mândrei Româniî avînt
Prin mândrul Hohenzollern nume!*

*Burgravi de Nüremberg, Margravi,
Și Principi, și Prelați în sfilă —
Sobor de Hohenzollerni gravi —
Țin sfat cu dalba lor ursilă.*

*De-asupra, cercuri largi brăzdează
O mulă umbră prin văzduh:
E neagra-Pajură vitează,
Al Patriei germane duh.*

*Pe cap cu stemă de 'mpărați,
Cu fulger sclipilor în ghiare,
Prin câmpii de lauri sângerăți
Se uită cruntă spre hotare.*

*Sub paza ei, la umbră deasă,
Dormind sub turnul feudal
Visează Dunărea crăieasă
De-al Mării-Negre țerm regal.*

VASILE D. PĂUN.

SFÎRȘITUL LUMEI

DE

CAMILLE FLAMMARION

(U R M A R E)

CAPITOLUL IV.

Cum se va sfîrși lumea

Mulțimea adunată la porțile Institutului se depărtă, pentru-ca să lase pe auditori să iasă, și fie-care întreba care a fost rezultatul ședinței. Resultatul, de altminteri, se cunoștea, nu știu cum îndată după terminarea discursului ținut de Directorul observatorului din Paris, și sgomotul, că întâlnirea cometei cu Pământul n'are să fie tocmai fatală, circula în toate părțile. Afișe mari anunțau redeschiderea Bursei de la Chicago, lucru care încurajea mulțimea, de oare-ce afacerile publice își reluaă cursul, și viața normală își începea activitățile sale. Iată ceea-ce se petrecuse.

După-cum am vădut în capitolul precedent, președintele finanțelor eși din sala Institutului îndată după ce s'a terminat discursul Directorului observatorului. El se duse îndată la biroul său de pe bulevardul Saint-Claud și telegrafie tovarășului său de la Chicago, că noile calcule făcute arătau că izbirea Pământului cu Cometa nu are să fie tocmai gravă, și că de aceea poate să redeschidă Bursa centrală americană și să cumpere toate titlurile cari se vor presenta, de orî-ce valoare ar fi. Când sunt patru ore seara la Paris, la Chicago sunt 10 ore dimineața. Financiarul era la dejun când primi telegrama vărului său. Fără nici o greutate el cumpără titluri de mai multe milioane. Redeschiderea Bursei de la Chicago fu afișată în Paris, unde se pregătea redeschiderea pentru a doua zi. Publicul dar începu să aibă oare-care speranță.

La nouă ore, mulțimea era tot atât de mare ca și la trei ore, și ar fi fost imposibil auditorilor privilegiați să

ajungă până la porțile palatului dacă n'ar fi fost ajutați de gardii Franței.

Noaptea se ivise mai amenințătoare de cât tot-d'a-una din cauza cometei care plutea de asupra oamenilor, și care îi făcea să tremure.

Auditorul era aproape acelaș ca și mai 'nainte, de oare-ce fie-care ținea să afle îndată rezultatul acestei discuțiuni publice, făcută de cei mai mari savanți, asupra soartei planetei noastre. Totuși cardinalul arhiepiscop din Paris lipsea, de oare-ce fusese chemat să asiste la Roma, la un conciliu ecumenic, și plecă chiar în această seară.

«Domnilor, dise Președintele, n'am primit încă descifrarea depeșei din Marte, trimisă de la observatorul din Gaorisankar, dar putem deschide ședința pentru-ca să ascultăm comunicările Domnului Președinte al Societății geologice și pe Domnul secretar al Academiei de meteorologie. Daū deci cuvîntul celui d'întăi.»

Oratorul era la tribună. Discursul lui fu stenografiat de o tînără fată care studia geologia.

«Marea mulțime care umple această sală, emoțiunea pe care o ved zugrăvită pe fețele tuturor, neastămpărul cu care așteptați discuțiunile, toate acestea mă fac, domnilor, să nu expun înaintea d-voastră părerea la care m'au condus studiile mele asupra problemei de față, și să las această însărcinare spiritelor cu o mai mare imaginație de cât a mea, sau mai îndrăznețe. Căci, pentru mine, sfîrșitul lumii n'are să fie săptămîna asta, ci peste..... mai multe milioane de ani..... da, domnilor, dic mai multe milioane, nu mai multe mi.

«Mă vedeți liniștit, în acest moment, dar n'am meritul lui Archimede care, pe când făcea figuri geometrice pe

Vădui apoi un cer nou și un pămînt nou;
căci primul cer și primul pămînt se sfîrșiseră.
Apocalypsul, XXI, I.

nisip, fu omorât de un soldat roman la luarea Syracusei. Archimede ştia pericolul dar nu se temea de el; eû nu vrea să cred că e vre-un pericol.

«Să nu vè miraţi dar dacă mē veţi auzi expunând înaintea voastră teoria sfîrşitului lumii basată pe scufundarea pămîntului sub apă.... Dar poate aşi face mai bine să amân disertaţiunea aceasta pe săptămîna viitoare.... de oare-ce nu mē îndoiesc că şi atunci o să putem fi cu toţii — sau aproape cu toţii — aci, pentru-ca să vorbim de marile epoce ale naturii.»

Oratorul se opri un moment.

Preşedintele se ridică: «scumpul şi savantul meu coleg, suntem aci pentru-ca să te ascultăm. Din fericire frica a scăzut şi sperăm că vom putea petrece împreună ziua de 14 Iulie viitor. Totuşi nimeni n'ar putea vorbi mai bine asupra chestiunii care ne preocupă de cât savantul autor al tratatului de geologie.»

«Ei bine, domnilor», reluă Preşedintele Societăţii geologie din Franţa «iată cum se va sfîrşi lumea de moarte naturală, dacă nimic nu va schimba cursul regulat al lucrurilor, lucru probabil, dacă ţinem seamă că accidentele sunt foarte rare în ordinea lucrurilor din univers. Natura nu face salturi; geologii nu mai cred în revoluţiuni subite, căci au văzut mersul gradat al lucrurilor. În geologie, cauzele actuale sunt permanente.

«E trist, de sigur, să vedem singura acţiune a puterilor punându-se în lucrare pentru-ca să ameninţe planeta noastră cu o distrugere sigură. Continentele noastre nu par oare stabile? Cine s'ar gândi să puea îndoială stabilitatea nesfîrşită a acestui pămînt, care a produs atâtea generaţiuni înaintea generaţiunii noastre, şi pe care monumentele cele mai antice ne arată că, dacă astăzi nu sunt de cât nişte ruine, aceasta nu e din cauză că solul le-a refuzat susţinerea, ci pentru-că au suferit injuriile timpului şi ale omului? *Tempus edax, homo edacior!* Tradiţiunile ne arată că fluviile au curs tot-d'a-una în aceeaşi matcă întoemai ca şi azi, că munţii s'au ridicat până la aceleaşi înălţimi; şi micile scufundări şi ridicături, cari se produc ici şi colea, nu merită nici cea mai mică atenţie.

«Aşa ar putea să judece acela care nu examinează lucrurile de cât pe de asupra. Dar alta va fi conclusia unui observator obicinuit să examineze cu mai multă atenţie modificările, chiar şi pe cele de mică însemnătate, cari se fac împrejurul lui. La fie-ce pas, el are să studieze lupta puterilor naturii cu toate lucrurile de deasupra nivelului oceanului, de desuptul căruia domneşte tăcerea şi repaosul. Ploaia, gheaţa, zăpada, vîntul, isvoarele, pâraele, fluviile, toţi agenţii meteorici lucrează împreună pentru ca să modifice supra-faţa globului. Văile sunt săpate de cursurile apelor şi umplute mai târziu de materialurile, sfărîmăturile de pămînt aduse tot de ele. Toate lucrurile se schimbă fără încetare. Aci, marea sileşte ţermurile sale să se retragă. Acolo, munţii se prăbuşesc, înghiţind în câte-va minute mai multe sate, şi semănând desperarea în văile cele mai alese şi mai rădătoare: cutremurile şi torenţii produc prăbuşirea munţilor.—Alpii şi Pirineii au pierdut aproape jumătate din înălţimea lor.

«Mai înceată, dar mai trainică, e acţiunea marilor fluvi, ca Gangele şi Missisipi, ale căror ape sunt foarte încărcate cu nisipuri, şi sfărîmături de pămînt. Fie-care bob de nisip care turbură limpedimea acestor ape e o moleculă smulsă din pămînt. Incet, dar sigur, fluviile duc în ocean ceea-ce a pierdut suprafaţa pămîntului, nisipurile cari se stabilesc în delte sunt puţin lucru faţă cu acelea cari se aruncă în mare. Cum s'ar putea dar ca gânditorul, martor al unei ast-fel de opere, care se

urmează în timpul secolelor, să nu ştie că fluviile, ca şi oceanul, lucrează la distrugerea pămîntului?»

«Această concluzie e confirmată de geologie. Ea ne face să vedem suprafaţa solului atacată pretutindeni fie prin variaţiunile de temperatură, fie prin căldură, secetă sau umiditate, fie prin neîncetata acţiune a viermilor şi vegetalelor. De aci un proces, care se termină prin sfărîmarea celor mai tari pături de pămînt şi de piatră. Sfărîmăturile se transformă în nisip, apoi cad în riuri şi fluvi care le conduc în mări.

«E bine să ştim care e ultimul rezultat al unei astfel de acţiuni. Greutatea, care lucrează tot-d'a-una, tinde să dea nisipurilor şi sfărîmăturilor poziţiunea cea mai stabilă, adică să le aşeze într'un loc de unde nu mai pot să se scoboare. În resumat, totul tinde la nivelarea continentelor.

«Vedem dar că în apropierea mărilor, rezultatul final are să fie naşterea unor câmpii aproape orizontale. Aşa că cu drept cuvînt putem spune, că scopul final al roaderii continentelor e nivelarea complectă a pămîntului.»

Ajutorul arhiepiscopului din Paris, care ocupa locul sfinţiei sale în tribuna înalţilor funcţionari, se sculă şi dîse:

«Prin aceasta, dîse el, se vor adevăra cuvintele Scripturii: «Toate văile aŭ să fie umplute; toţi munţii şi toate colinele aŭ să fie dărămate.» «Biblia a anunţat totul», reluă geologul, apa ca şi focul, şi în ea găsim tot ce voim. Ceea ce pot să afirm, e că dacă nimic n'are să modifice condiţiunile pămîntului faţă de ocean, continentele sunt destinate să dispară.

«Cât timp va trebui pentru ca Pămîntul să se sfîrşească ast-fel?»

«Dacă am admite că suprafaţa totală a continentelor e de 145 milioane de kilometri pătraţi, ar rezulta că volumul masei continentale e $145,000,000 \times 0,7$ sau 101,500,000, sau în număr rotund, o sută de milioane de kilometri cubici. Aceasta e masa asupra căreia trebuie să lucreze puterile exterioare de distrugere.

«Toate fluviile împreună duc în mare pe fie-care an 23,000 kilometri cubi de apă (sau de 23,000 ori un miliard metri cubi). Stabilind raportul de 38 părţi pentru 100,000, avem un volum de materii solide egal cu 10 kilometri cubi şi 43 centimetrii. Acest număr e faţă de volumul total al continentelor ca 1 către 9,730,000. Dacă Pămîntul ar fi un platoŭ de 700 metri înălţime, el ar pierde din înălţime şapte sutimi dintr'un milimetru pe an, sau un milimetru în 14 ani, sau şapte milimetri într'un secol.

«Iată, domnilor, ţifra care arată roaderea totală a continentelor, roaderea care ar distruge masa întreagă a pămîntului în mai puţin de dece milioane de ani.

«Dar pe lângă ploaie şi cursurile de apă, mai sunt şi alţi factori cari contribuiesc la distrugerea pămîntului. Primul e roaderea datorită mărilor.

«Cel mai bun exemplu e roaderea coastelor britanice; căci sunt expuse la asaltul valurilor, umflate de vînturile de la sud-vest. Retragera medie a coastelor engleze e mai mică de cât trei metri pe secol. Acest lucru îl putem aplica la toate ţermurile marine şi îl putem afla în două moduri. Întăiu prin evaluarea pierderii de volum care represintă, pentru toate ţermurile, o retragere de trei centimetrii pe an. Pentru aceasta trebuie să cunoaştem desvoltarea şi înălţimea lor medie. Desvoltarea, pentru tot globul, e 200,000 kilometri. Înălţimea coastelor e 100 metri. O retragere de 3 centimetrii corespunde cu o pierdere anuală de 3 metri cubi, sau pentru 200,000 kilometrii coaste, 600 milioane metri cubi, sau a 17-a parte din lucrarea ploilor.

Augustus Feinberg
London 1891

Marea, distrugând un volum de 12 kilometri cubi pe fie-care an, distrugerea totală a pământului s'ar face în 8,000,000 de ani.

«Apa, nu e numai un agent mecanic; e și un element de disoluțiune, un instrument mai activ de cât cum se crede, grație acidului carbonic pe care 'l conține, luat fie din atmosferă, fie din materiile organice ale solului. Apele dar, se încarcă cu diferite substanțe, pe cari le iaș de la mineralele rocilor străbătute de ele.

«Apa fluviilor, conține aproape 182 tone de substanțe dizolvate, pe chil. cub. Toate fluviile aduc în mare pe fie-care an, aproape cinci kilometri cubi de substanțe dizolvate. Prin urmare pământul pierde nu 12, ci 17 chilom. cubi pe fie-care an, sub diferitele influențe cari lucrează la distrugerea sa. Șease milioane de ani, dar sunt de ajuns acum, pentru distrugerea totală a pământului!

«Pe lângă acestea, domnilor, nu trebuie să uităm că diferite sedimente introduse în mare ridică nivelul oceanului, care tinde să întâlnească platforma continentală, care se lasă mereu tot mai în jos. Pierderea în volume se ridică până la 24 kilometri cubi.

« — Deci, putem conchide, că acțiunea forțelor actuale, va distruge pământul peste 4,000,000 de ani. Marea are să acopere întreaga suprafață a globului.

«Dar acest lucru, nu trebuie să preocupe generațiunile noastre; nici copii noștri, nici copii copiilor noștri, n'au să apuce acest eveniment. Dacă dar, D-lor, 'mi veți da voie, să sfârșesc această conferință, printr'un cuvânt fantastic... voiș spune că trebuie să se construiască chiar de acum un mare vapor, pentru ca să putem scăpa de de acest nou potop».

Aceasta fu tesa susținută științificește de Președintele Societății Geologice din Franța. Această expunere înceată și liniștită a acțiunilor agenților naturali, expunere care deschidea înaintea omenirii pămîntești un viitor de 4,000,000 de ani, avu drept rezultat destinderea nervilor excitați, din cauza temerilor isbirii pământului cu cometa. Cei de față începură să discute mai fără grije, având în suflet liniștea morală. Toți vorbeau de sfârșitul lumii, ca de căderea unui ministru, sau de sosirea rîndunelelor, adică fără nici o pasiune, cu totul desinteresată. Aminarea cu 4,000,000 de ani, a unei întâmplări, chiar fatală, nu ne mai atinge nici de cum.

Dar toți trebuiră să tacă, de oare-ce secretarul general al Facultății de Meteorologie, se urcase la tribună.

«Doamnelor și domnilor,

«Voiș expune înaintea D-voastre, o teorie cu totul opusă aceleia a scumpului și savantului meu coleg de la institut, teorie basată, sprijinită pe fapte de observație bine hotărîită și pe un raționament tot atât de bine hotărîit.

«Da, d-lor, cu totul opusă....»

Oratorul vîdu că toate fețele se întunecau.

«... Oh! dișe el, opusă, nu pentru durata omenirii, ci pentru modul cum are să se sfîrșească lumea; căci, și eu cred într'un viitor de mai multe milioane de ani.

În loc însă să vîd continentele destinate a dispăre înghițite de apă, le vîd din contra destinate să moară din cauza secetei, din cauza uscăciunii.

«Aș putea să spun și să susțiu, că nu marea câștigă asupra pământului continentelor, ci pământul asupra apei aci prin nisipuri, prin dune, prin cordoane litorale, acolo prin depozitele fluviilor, deltelor și prin grămădirile de pămînt și de nisip de-alungul malurilor. Dar nu vreau să deschid o discuțiune care ne-ar putea duce prea departe; vreau numai să atrag atenția publicului asupra faptului geologic, că apa care există pe glob, scade din secol în secol. Într'una din zile, n'au să mai existe mări,

norî, ploî, isvoare, apă, și vegetalele ca și animalele, au să moară, nu înecate, ci din cauza lipsei de apă.

«În adevăr, pe suprafața globului, apa mărilor și fluviilor scade mereu. Fără să caut la mare depărtare exemplele mele, am să vî amintesc că la începutul perioadei cuaternare, locul pe care 'l ocupă Parisul acum cu 9,000,000 locuitori, de la Saint-Germain, până la Marne, era aproape tot ocupat de ape, pentru că numai colina de la Passy la Montmartre și la Pèrre-Lachaise, platoul de la Montrarge la Panthéon și la Villejuif și masivul de la Mont-Valérien, erau deasupra mării. Noi putem admite că aceste platouri s'au înălțat, ori că apele au scădut.

«O cantitate foarte mică de apă, dar nu de dat la o parte, pătrunde în pămînt, sau dedesuptul basinelor mărilor, prin crăpăturile, deschideturile datorite dislocărilor și erupțiunilor sub-marine, sau deasupra basinelor mărilor, căci ori-ce apă intrând în pămînt nu întâlnește strat de argilă prin care să nu rîsbească. În general, apa ploii se întoarce îndărăt la mare, prin isvoare, riuri și fluvii. Când apa nu găsește un strat tare de tot, ea continuă să se scoboare prin scoarța poroasă a globului și umple paturile de prin adîncimi.

Această apă se numește apă de carieră.

«Dar apa de carieră e pierdută pentru circulație. Ea se combină în mod chimic și constituie hidrați. Dacă ea se scoboară prea mult, atunci ajunge la o temperatură destul de ridicată pentru ca să fie prelăcută în abur, și aceasta e originea vulcanilor și a cutremurilor de pămînt. Dar, în interiorul pământului ca și în aerul liber, o parte considerabilă de apă se transformă în hidrați și în oxizi; umiditatea produce îndată rugina. Ast-fel fixate, elementele apei, hidrogenul și oxigenul nu se mai combină în stare lichidă. Apele minerale nu constituie oare o circulație fluvială internă, și nu provin de la exterior? Ele nu se mai întorc nici la suprafață nici la mare.

«În ori-ce cas însă, apa scade la suprafața pământului. Ea va scădea din ce în ce mai mult pe măsura ce va scădea și căldura pămîntească.

«Puțurile de căldură cari s'au săpat acum o sută de ani în împrejurimile orașelor mari, și cari dau gratis căldura trebuincioasă nevoilor domestice, vor seca o dată cu scăderea temperaturii interioare. Va veni ziua când pămîntul are să fie înghețat, are să 'și piardă căldura, până în centru, și această zi va coincide cu dispariția apelor.

«Aceasta se pare, domnilor că e și soarta diferitelor corpuri cerești din sistemul solar. Luna, vecina noastră, a cărei volum și masă sunt mult mai mici de cât volumul și masa pământului, s'a răcit mai repede și a trecut prin fazele vieții astrale: vechile sale oceane sunt acum cu totul uscate; în ea nu se observă nici odată norî, și spectroscopul nu arată nici odată vaporî de apă. Pe de altă parte, planeta Marte, de asemenea mai mică de cât pămîntul, e fără îndoială mai înaintată în cariera sa, și s'a observat că nu are nici un ocean demn de acest titlu, ci numai mediteranee legate între ele prin canale. Că în Marte e mai puțină apă de cât pe pămînt, e un fapt constatat prin observațiune; norii sunt acolo foarte rari și atmosfera uscată; fenomenele de evaporare și de condensare se efectuează mai repede de cât aci; zăpeșile polare arată o variație mai mare de cât cele pămîntești. Pe de altă parte însă, planeta Venus, mai tînără de cât pămîntul, e înconjurată de o atmosferă încărcată cu norî. Jupiter e încă la începutul vieții sale, și nu vedem în ea de cât vaporî și norî. Așa dar, cele patru luni pe cari le cunoaștem, confirmă fiecare în parte observarea seculară a scăderii apelor.

«Pot mărturisi însă că, tesa nivelării generale susținută de savantul meu confrate găsește un sprijin în starea actuală a planetei Marte. Câmpiile de pe marginile mării sunt tot-d-a-una inundate acolo, ca câmpia de pe marginea mării Sablier. În Lună, totuși, nivelarea nu s'a făcut, de oare-ce în Lună nu există nici ape nici vânturi.

«E sigur deci că, încercând din secol în secol o nivelare fatală, după cum a spus savantul meu confrate, pământul încearcă în același timp o scădere gradată în cantitatea de apă pe care o are. După toate probabilitățile această scădere merge paralel cu nivelarea pământului. Stingerea totală a căldurii pămîntului va avea drept rezultat producerea de goluri în interior, și apa oceanelor se va grămădi în aceste goluri fără să fie transformată în vaporii, și va fi sau absorbită, sau combinată cu rocele metalice, în stare de hidrat sau de oxide de fier. Apa are să scadă mereu, până când are să dispară cu totul. Elementul esențial al vegetalelor are să dispară, și plantele ele înseși au să dispară. Spețele animale se vor transforma; dar vor rămâne erbivore și carnivore, și cele d'întăi au să dispară gradat, trăgând după ele moartea celor-lalte, până când speța umană are să moară de foame și de sete.

«Prin urmare, domnilor, putem conchide că lumea se va sfîrși nu printr'un nou potop, ci prin scăderea apei. Fără apă, viața pămîntescă nu mai e posibilă. Apa constituie partea principală a tuturor corpurilor care trăesc. Corpul omenesc chiar e format din proporția 70 pentru 100. Fără apă nu mai pot exista nici plante nici animale. Fie în stare lichidă, fie în stare de vaporii, apa domnește asupra vieții pămîntului. Dispariția ei e egală cu o condamnare la moarte. Și această condamnare are să fie ponunțată de natură... peste 10,000,000 de ani. Trebuie să adaog că nivelarea n'are să fie terminată înainte de acest termen, și acest termen nu e de cât un minimum».

Ast-fel vorbi Secretarul general al Facultății de meteorologie. Auditorul ascultase cu mare atenție cele două tесе sustinute științificește și părea că și uitase cu totul de cometă.

«Se dă cuvîntul D-șorei directoare a biroului de calcule, de la observator».

La aceste vorbe, tinăra laureată de la institut, cu care am făcut cunoștință mai nainte, se îndreptă către tribună.

«Savanții mei colegi, dîse ea fără nici un exordiu, au amîndouă dreptate, pentru că pe de o parte nu mai e nici o îndoială că agenții meteorici, ajutați de greutate nivelează globul pămîntesc, și că pe de altă parte, apa scade pe fie-care secol, pe suprafața globului. Iată două puncte, pe care știința le poate considera ca sigure. Dar, d-nilor, eu cred că nici potopul, nici lipsa de apă, nu sunt cauze, care au să contribuiască la sfîrșitul pămîntului».

Această nouă declarațiune, această nouă ipotesă, înspăimîntă iarăși pe auditori.

«Și nici nu cred, se grăbi să adaoge oratoarea, că cometa are să se însărcineze cu acest sfîrșit, căci sper ca și predecesorii mei la această tribună, că lumile nu mor din cauza unor accidente, ci din cauza bătrîneții.

«Da, fără îndoială, d-lor, continuă ea, apa va scădea și poate va dispărea cu totul; dar nu lipsa de apă va aduce sfîrșitul lumii, ci consecința ei climatologică. Scăderea vaporilor de apă din atmosferă va produce un frig general, și studiile mele mă fac să cred că lumea va pieri de frig.

«N'am nevoie să mai spun că atmosfera pămîntescă se compune din 79 pentru 100 azot, din 20 pentru 100

oxigen și $\frac{5}{100}$ vaporii de apă, acid carbonic, ozon sau oxigen electrisat, amoniac, hidrogen și alte gaze, în cantități foarte mici. Azotul și oxigenul, formează deci 99 sutimi și vaporii de apă pe sfert din sutimea rămasă.

«Dar d-lor, acest sfert de sutime de vaporii de apă e de mare importanță pentru viața vegetală, animală și omenească, și afirm fără teamă, că această mică cantitate de vaporii de apă e mai importantă de cât tot restul atmosferei! De altminteri, d-nilor, lucrurile mici nu mișcă oare lucrurile mari?

«Undele de căldură, care sosesc de la Soare pe pămînt, care încăldesc solul și se răspîndesc apoi în spațiul prin mijlocul atmosferei, se îngrămădesc pe atomele de oxigen și de azot și pe moleculele de vaporii de apă răspîndite în aer. Aceste molecule sunt atât de rare, (pentru că represintă un volum a suta parte din volumul ocupat de cele-lalte) în cât s'ar putea crede că conservarea căldurii, se datorește azotului și oxigenului, nu vaporilor de apă. În adevăr, dacă considerăm atomele în parte, vedem că pentru 200 oxigen și azot, găsim unu de vaporii de apă. Ei bine! acest atom, are de 80 de ori mai multă energie, mai multă valoare efectivă de a conserva căldura, de cât cele 200 atome de azot și oxigen! Prin urmare, o moleculă de vaporii de apă e de 16,000 ori mai în stare să absoarbă căldura, de cât o moleculă de aer uscat. Scădeți numărul acestor atome, acestor molecule nevizibile de vaporii de apă, și pămîntul va muri îndată, de oare-ce toate ținuturile, chiar la ecuator și la tropice, vor pierde căldura și vor fi condamnate la frig enorm; în loc de plante, de flori și de fructe, de pasări și de cuiburi, de viața care suflă pe glob și în ape, în loc de riurile limpezi, de lacuri și de mări, n'o să mai avem împrejurul nostru de cât ghețuri, în sînul unui mare deșert... Și când dîc noi, doamnelor, nu înțeleg că vom putea vedea acest sfîrșit, de oare-ce sângele nostru are să înghețe în vinele noastre și toate inimile oamenilor n'au să mai bată. Iată care au să fie consecințele dispariției vaporilor de apă.

«Principiile termodinamice demonstrează că temperatura spațiului e de 273° sub zero, frig glacial în mijlocul căruia are să adoarmă planeta noastră.

«O ast-fel de moarte e sigură, de oare-ce nu numai vaporii de apă scad din ce în ce, ci și elementele aerului, oxigenul și azotul, într'un cuvînt întreaga atmosferă. Oxigenul se fixează în oxizi care se formează vecinic pe suprafața globului; azotul se fixează pe plante și nu se mai întoarce în stare gazoasă; atmosfera pătrunde, în virtutea presiunii, în regiunile subterane. Puțin, câte puțin, pe fie-care secol, atmosfera scade. În timpul perioadei primare, de exemplu, ea era imensă, apele acopereau întreg globul, și o mare cantitate de vaporii de apă umpleau atmosfera. Acest lucru explică temperatura înaltă a epocelor dispărute, în care epoce, calamitele și lepidodendroanele creșteau la polii ca și la ecuator. Astăzi, atmosfera și vaporii de apă au scăzut foarte mult, și sunt destinate să dispară în viitor. În Jupiter, care e în epoca primară, atmosfera e imensă și plină de vaporii. În Lună nu mai e aproape de loc atmosferă. În Marte atmosfera e mai rară de cât a noastră. Pe planeta noastră, în viitor, rasa omenească are să piară din cauza frigului și timpul trebuincios pentru aceasta, e 10,000,000 de ani.

«Sfîrșesc dar, spunînd că pămîntul are să aibă soarta Lunii și are să piară din cauza frigului, când are să i se smulgă haina aeriană, care i asigură căldura sosită de la Soare».

Cancelarul Academiei Columbice, sosit în acea zi de la Bogota, cu un aerostad electric, ceru cuvîntul. El

înființase la Ecuator chiar, la 3000 m. înălțime, un observator de unde se vedeau cei doi poli ai cerului, și din iubire pentru Franța, dăduse acestui templu al Uraniei numele unui astronom francez, care studiasse toată viața celelalte lumi și lucrase pentru ca să stabilească solul astronomiei în orî-ce doctrină filosofică sau religioasă. El era foarte renumit, și de aceea fu ascultat cu mare atenție.

»Domnilor, dîse el, urcându-se la tribună, am audît, în aceste două ședințe, teoriile pe cari știința modernă e în drept să le arate spiritului omenesc asupra chipului cum s'ar putea sfîrși lumea pămîntească, chipuri destul de deosebite. Lumea se poate sfîrși sau prin asfixia plămînilor noștri, datorită întîlnirii Pămîntului cu cometa care ne amenință; sau prin scufundarea continentelor sub ape; sau prin dispariția apei și a atmosferei; sau, în fine, prin rîcirea nenorocitei noastre planete. Iată, dacă nu mă înșel, cinci feluri de sfîrșituri.

»Domnul Director al observatorului a spus că nu crede în primul sfîrșit, și că întîlnirea cu cometa are să fie nestricăcioasă. Și eu sunt de aceeași părere, și mă grăbesc să spun că nu cred nici în celelalte trei.

»Doamnelor, continuă marele astronom, știți bine că nimic nu e vecinic... Totul se schimbă în sinul naturei. Vlăstarii de primă-vară se transformă în flori, florile se transformă în fructe, generațiunile urmează unele după altele și viața își împlinește opera. Lumea noastră se va sfîrși deci după cum a început. Dar, după mine, nici cometa, nici apa, nici lipsa de apă nu vor aduce acest sfîrșit. Problema zace, 'mî se pare, în ultimul cuvînt pronunțat de colega noastră Domnișoara directoare a biroului de Calcule.

«Da, *Soarele* ține în mână sfîrșitul lumii.

«Viața pămîntească e atîrnată de razele soarelui. Ce dic? ea nu e de cît o transformare a căldurii solare. Soarele ține apa în stare lichidă și aerul în stare gazoasă; fără el toate lucrurile ar fi solide și moarte; el transformă în vaporii apa mărilor, lacurilor, fluviilor, pămînturilor umede; el formează norii, dă naștere la vînturi, conduce ploile, domnește asupra circulației apelor; grație luminii și căldurii lui plantele își apropie carbonul din acidul carbonic al aerului, săvîrșind o lucrare imensă; transformării căldurii solare în lucrare vegetală se datorește frăgețimea pădurilor; lemnul care ne încălzește nu face alt-ceva de cît redă căldură solară immagazinată, și, cînd ardem gaz sau rapiță, punem în libertate rațele soarelui închise în pădurile epocii primare acum mai multe milioane de ani. Electricitatea, chiar își are isvorul în soare. Soarele deci murmură în isvor, suflă în vînt, geme în furtună, înfloarește în trandafir, cîrpește în privighetoare, strălucește în fulger, cîntă în toate simfoniile naturei.

«Așa dar, căldura solară se transformă în curenți de aer sau de apă, în puterea gazurilor și a vaporilor, în electricitate, în lemne, în flori, în fructe, în putere musculară, și cît timp el are să ne procure căldură, viața e asigurată.

«Causa căldurii solare este condensarea nebuloasei care a dat naștere astrului central al sistemului nostru; această transformare a mișcării a produs 28 milioane de grade centi-grade, și știți, domnilor, că un chilogram de cărbuni de pămînt cădînd în Soare de la o distanță mare ar produce de 6000 de ori mai multă căldură de cît ar produce prin arderea sa. Proviziunea de căldură solară reprezintă arderea astrului central timp de 22 milioane de ani. Focarul dîlei n'a pierdut nimic din temperatura sa; el se condensează într'una, și această condensare pune la loc pierderile radierii.

«Totuși orî-ce lucru are un sfîrșit. Dacă soarele ar ajunge într'o dî să aibă aceeași densitate ca Pămîntul,

condensarea lui ar produce o nouă cantitate de căldură îndestulătoare pentru-ca să întreție viața pămîntească încă 17 milioane de ani, termen care poate fi prelungit prin căderea diferitelor meteore. Dar, orî-cît de mult s'ar prelungi acest termen, tot are să sosească. Soriî cari se sting pe cer sunt exemple de soarta destinată aceluia care ne luminează. De altminteri, el se acoperă chiar cu mari pete negre.

«Dar cine ar putea să spue dacă peste 17, 20, 30 milioane de ani sau mai mult, facultățile de adapțiune, pe cari le-a descoperit fiziologia și paleontologia în toate spețele animale și vegetale, n'au să conducă speța omească la o stare de perfecțiune fizică și intelectuală cu totul superioară aceleia a noastră? Cine știe dacă fosilele noastre n'au să pară succesorilor noștri tot atît de monstruoase ca și plesiosaurii? Și cine știe dacă vre-o revoluțiune a globului, vre-o transformare generală, n'are să îngroape trecutul în strate geologice pentru-ca să dea naștere la o nouă eră, la nouă perioade, a cincea, a șasea, cu totul deosebite de celelalte?

«Soarele are să și piardă, de sigur, căldura; masa sa se condensează, și fluiditatea sa scade. Peste cît-va timp circulația care îl alimentează fotosfera și care îl regulează radiația are să înceapă să se domolească. Atunci are să scadă și radiația ca lumină și căldură, și viața omească are să se strîngă către equator. Cînd circulația va înceta însă, strălucitoarea fotosferă are să fie înlocuită cu o coajă opacă și obscură care nu va mai putea da nici o radiație de lumină. Soarele are să devie un glob roșu, apoi un glob negru, și noaptea va fi vecinică. Luna care strălucește prin reflectarea, razelor solare, n'are să mai lumineze nopțile. Planeta noastră n'are să mai primească de cît lumina stelelor, și nici un vînt n'are să mai sufle din nici o direcție. Mările au să înghețe din cauza frigului; vaporii de apă n'au să mai formeze nori, și nici o ploaie n'are să mai cadă pe pămînt.

«Și pămîntul, glob negru, cîmîtir înghețat, are să și continue drumul împrejurul soarelui, și are să rătăcească în noaptea nesfîrșită, condus împreună cu tot sistemul solar în profunzimile universului. Stingerea soarelui are se aducă după ea moartea pămîntului... peste 20,000,000 de ani sau... peste 40,000,000 de ani poate.»

Oratorul era să se scoboare de la tribună, însă ceru cuvîntul Directorul școlii de Bele-arte :

»Domnilor, dîse el de la locul său, după câte am înțeles, lumea are să sfîrșască peste mai multe milioane de ani, din cauza frigului. Dacă un pictor ar voi să reprezinte ultima scenă, ar trebui să acopere pămîntul cu ghețuri și schelete..

— Nu, răspunse cancelarul columbian. Nu frigul e cauza primă a ghețurilor... ci căldura.

«Dacă soarele n'are să mai evaporeze apa mărilor, de sigur că n'are să se mai producă nici un nor și nici un fel de vînt. Pentru ca gheața să se producă trebuie mai întîi un soare care să evaporeze apa și să formeze norii, — și apoi un condensator. Știți că fie-care chilogram de vaporii de apă produce o cantitate de căldură îndestulătoare, pentru ca să ridice cinci kilograme de fontă de fier la temperatura de fusiune (1110 grade)! Slăbindu-se acțiunea soarelui, seacă și isvorul ghețurilor.

«Așa dar, pămîntul n'are să fie învelit nici cu zăpadă nici cu ghețuri, dar mișcarea atmosferică are să fie oprită.»

O nouă voce se auzi din mijlocul sălii. Era vocea unui electrician celebru.

«Toate cauzele acestea de moarte prin frig, dîse el, par că sunt adevărate; dar sfîrșitul lumii prin foc? nu se poate să se producă și alt-fel de cît numai prin izbirea pămîntului cu cometa?

„Vatra“.

Ō sărbătoare în Vene ia

Tip. „Gutenberg“.

«Fără să vorbesc de arderea continentelor în focul central, cred că o voință supremă ar fi de ajuns să oprească în drum planeta noastră și să transforme mișcarea în căldură.

— O voință? întrerupse o voce. Știința pozitivă n'admite minuni în natură.

— Nici eu nu admit, răspunse electricianul. Când ȋic voință, înțeleg forță ideală și nevizibilă. Să mă explic.

»Globul pămîntesc călătorește în spațiu cu o iuțeală de 106,000 kilometri pe oră sau 29,460 metri pe secundă. Dacă vre un soare, cald sau rece, ar sosi din fundul spațiului așa ca să formeze o pereche cu soarele nostru; dacă într'un cuvînt, pămîntul ar fi oprit în drum dintr'o cauză oare-care, mișcarea masei s'ar transforma în mișcare moleculară, și căldura ar fi atât de mare în cât el ar fi transformat în vaporii...

— Mi se pare, adăogă Directorul Observatorului de la Muntele-Alb, că pămîntul poate muri și alt-fel prin foc. N'am vădut oare stele temporare care să treacă de la al 16-a ordin de strălucire la al patrulea? Acest soare depărtat e de 50,000 de ori mai luminos și mai cald! da, de 50,000 de ori! Dacă această soartă s'ar întîmpla soarelui nostru, nici o ființă n'ar mai rămîne pe pămînt.

«Plante, animale, rasa omenească cu operele sale, aș să fie arse sau vaporisate.

«S'a constatat la analiza spectrală că creșterea căldurii era datorită sosirii soarelui într'o nebuloasă. Soarele nostru merge cu o mare iuțeală către constelația lui Hercule, și ar putea să se întâlnească și el cu o nebuloasă. Pămîntul are să devie în câte-va ȋile un deșert ardător, neproductiv și uscat.»

«Domnilor, ȋise ridicându-se Directorul Observatorului din Paris; imi permiteți oare să resum în câte-va cuvinte diferitele tese asupra acestei probleme a sfîrșitului lumii?

«După cele spuse nici eu nu cred în pericolul adus de cometă. Dar trebuie să mărturisesc că, din punctul de vedere astronomic, pămîntul e expus la mai multe rele. Copilul care se naște și care e destinat să devie bărbat sau femeie poate să fie comparat cu un om care ar fi pus la intrarea unei strade, unde la toate fereștrele ar fi câte un vîntător gata să tragă, și care trebuie să scape de toate gloanțele îndreptate la fie-ce pas în contra lui. Toate boalele ne amenință în viață, durerile de dinți, convulsiiunile, meningita, rușeola, enterita, frigurile cerebrale, anemia, influența, anevrismul, ftisia, diabetul, apoplexia, cholera, paralizia, pleurita, pneumonia, etc. etc., boale la cari puteți adăoga și pe cele cari le-am lăsat eu la o parte. Călătorul nostru are să ajungă oare sănătos și neatins la sfîrșitul stradei? Dacă va ajunge, va ajunge pentru ca să moară.

Planeta noastră merge pe drumul solar cu o iuțeală de 100,000 kil. pe oră, și Soarele o duce împreună cu surorile sale către constelația lui Hercule. Ea poate întâlni dar sau o cometă de 10 sau 20 ori mai mare de cât ea, compusă din gaze care să i invenineze atmosfera. Da, poate întâlni uranolite, sau un glob nevizibil mai mare de cât ea. Poate să întâlnească un Soare care să o înghiță cu totul. Poate să fie prinsă într'un vîrtej de forțe electrice. Poate să piardă oxigenul care ne dă viața. Poate să se scufunde din cauza unui cutremur. Poate să sufere un potop mai teribil de cât acela al lui Noe. Poate, din contra, să piardă apa care constituie elementul organizării noastre vitale. Poate să fie aruncată în adîncimile spațiului de un Soare oare-care. Poate să piardă lumina și căldura. Poate..... Dar, domnilor, pentru-ce să enumerăm boalele mortale, și să nu lăsam acest lucru în sarcina geologilor, paleontologilor, meteo-

rologiștilor, fisicianilor, chimiștilor, doctorilor, botaniștilor și chiar veterinarilor? Mă unesc cu părerea tinerii și savantei directoare a biuroului de calcule: lumea are să se sfîrșească prin lipsa de apă și prin frig. Acesta are să fie sfîrșitul.»

În momentul în care oratorul pronunța aceste cuvinte, se auzi o voce curioasă care părea că vine din adîncimile spațiului..... Dar trebuie să dăm oare-cari explicații.

Observatoarele, aședate pe înălțimi, puteau comunica cu observatorul din Paris prin telefoane prin cari se putea auzi fără să puî urechea la vre-un aparat. Citiitorul își aduce de sigur aminte că la sfîrșitul primei ședințe fusese adusă o telegramă de la Gaorisankar, care anunța o telegramă fotofonica de la locuitorii din Marte, telegramă încă nedescifrată. Pentru-că descifrarea nu fusese primită înainte de deschiderea ședinței, de aceea administrarea Comunicărilor electrice pusese în legătură Institutul cu observatorul.

Cădend de sus, vocea ȋicea:

«Astronomii orașului equatorial din Marte atrag atenția locuitorilor de pe Pămînt, că cometa are să sosească direct asupra lor cu o iuțeală egală cu îndoitul iuțelii orbitale a lui Marte. Mișcare transformată în căldură, și căldura în electricitate. Mare furtună magnetică. Depărtați-vă de Italia.»

Vocea se opri în mijlocul tăcerii și groazei tuturor,— afară de câȋi-va sceptici; căci unul din ei, directorul jurnalului Joyeuse Critique, se ridică și strigă:

«Mă tem, venerabili savanți, să nu fim jucăria unei înșelăciuni. Nici o dată n'am să cred că locuitorii din Marte — admițend chiar că sunt — cunosc Italia pe nume. Cred că nici unul din ei n'a citit Comentariile lui Cesar, sau Istoria Papilor cu atât mai puțin....»

Îndată, oratorul, care începuse un frumos dytiramb, fu oprit de izbucnirea electricității. Toată sala se întunecă, afară de un mare tablou luminos. Vocea adăogă: «Iată depeșă din Marte», și de o dată se vădură apărend niște semne pe tablou.

Din cauză că ele nu se puteau citi de cât într'o poziție ostentitoare, Președintele transportă, cu ajutorul unei oglinde, semnele ieroglifice pe un paravan. Așa putură toți să analizeze comunicarea cerească, și să și dea părerile discutând.

Președintele sună și dădu sfîrșit ședinței, cu următoarele cuvinte:

«Domnilor, ȋise el, ultima depeșă de la Gaorisankar vă pune cu drept cuvînt în mirare. Se pare că locuitorii din Marte sunt mult mai înaintați de cât noi în științe, lucru care nu trebuie să vă mire, de oare-ce au avut timp să se desvolte secolii nenumărați și, pe lângă aceasta, au ochi și instrumente mai perfecționate de cât ale noastre. Vedeți însă, că calculele noastre, se potriveșc cu ale lor, și nu ne-a arătat mai mult de cât punctul unde are să fie isbit globul nostru.

«Așa dar, cometa are să isbească Pămîntul, dar nimeni nu are să știe ce are să se întîmple. Dar, după cum se pare, izbirea cometei n'are să aducă sfîrșitul lumii.

«Să așteptăm dar cu bucurie, ȋiua de 14 Iulie. Vă sfătuesc însă, să mergeți să petreceți această ȋi la Chicago, la San-Francisco, la Honolulu, la Liberty, la Numea.

«În fine, s'a făcut bine de s'au luat precauțiuni și s'au construit pîmnițe, subsoluri și tunele, de oare-ce o să fim siliți poate să respirăm un aer înăbușitor. Victimele aș să fie omorite de frică. Aveți dar sange rece și țineți minte, că întâlnirea cerească are să ție câte-va ore și are să treacă, lăsand omenirea neatinsă.»

(Va urma).

Traducție de
I. C. MAXIM.

DIN DRUM

*Abea plecaseși apucând
Un drum prin altă parte,
Și stând în loc, te-am urmărit
În zări pdnă departe.*

*Dar nici odată n'ai întors
Privirea-ți adorată;
Și doar știeai tu c'așteptam
Să te mai uiți odată!...*

V. CIȘMAN.

DI ANIVERSARĂ

DE DYKENS

(URMARE ȘI SFÂRȘIT)

Eram hotărâtă, ca el să-mi rămâne numai frate, iar ție bărbat — și ah, Grace, eu îl iubeam, îl iubeam ca o nebună — și așa am făcut!»

«Marion, Marion! șopti Grace.

«Eu am încercat să-mi arăt nepăsătoare față cu dinsul.»

«Marion!» diсе Grace plângend.

«Să m'arăt nepăsătoare» și Marion lipi obrajii surorii sale de obrajii ei» dar aceasta era foarte greu, mai ales că tu nu-mi cunoșteai intențiunile și mereu vorbeai pentru dinsul și-ți țineai parte. Eu m'am hotărât să-ți descoper intențiunile mele — dar tu n'ai voit nici-odată să mă ascuți, tu n'ai fi putut să mă înțelegi. Diua soririi lui se apropia. Eu simțeam că trebuie să fac ceva, înainte de sosirea lui. Eu simțeam, că ori-ce voi face și ori cum voi face, am să aduc mare durere în casa asta. Dar trebuia să fac. M'am hotărât deci să fug de el. Fugind eu, — așa credeam și așa a și fost — lucrurile se vor petrece ast-fel, după cum s'au petrecut. Si s'a întâmplat lucrul, care ne-a făcut pe amîndouă fericite, Grace!

Eu am scris mătușei noastre Marta, și am rugat-o să mă primească în casa ei; eu nu i-am descoperit atunci adevărul. Dar ia mi-a ascultat rugăciunea. Pe când mă luptam cu mine însă-mi, neștiind ce și cum să fac, o întâmplare nefericită, a adus în casa noastră pentru mai multă vreme pe domnul Warden»

«In timpul din urmă eu adesea m'am gândit la asta,» diсе Grace cu voce plină de lacrimi» și m'am temut, că tu ai făcut un lucru pripit. Tu nu l'ai iubit nici-odată pe Warden, și te-ai măritat cu el numai ca să-mi lași pe Alfred mie.»

«El pe atunci avea de gând să fugă în străinătate» diсе Marion. «El 'mi-a scris, 'mi-a arătat toate relațiunile și toate intențiunile lui, și 'mi-a cerut mâna. El imi scria, că a băgat de seamă, că eu nu ved cu ochi buni întoarcerea lui Alfred. Eu cred, că Warden era de părerea, că eu nu iubeam pe Alfred, din contra, că îl iubesc pe el; sau credea, că eu îmi fățaresc nepăsarea, când mă arătam nepăsătoare cu el — scurt, eu nu știu ce era. Dar eu voiam cu ori-ce pret, ca Alfred să mă ție pierdută pentru dinsul. Mă pricepi, dragă Grace?»

Grace privi cu multă băgare de seamă în ochii surorii sale. Ea părea că plutește în nesiguranță.

«Eu m'am întâlnit cu Warden» continuă Marion «și m'am încreșut în onoarea lui. Eu 'i-am destăinuit secretul meu în seara de dinaintea fugei mele și a lui. Mă pricepi, dragă Grace?»

Grace privea zăpăcită împrejur. Ea părea, că nici nu ascultă.

«Dragă sorioară!» diсе Marion, «adună-ți toate gândurile pentru o clipită; și ascultă-mă. Nu mă privi așa de nu știu cum. Sunt țări, unde oamenii aceia, cari voesc să înec în ei o patimă resvrătitoare sau voesc să vindece o durere adîncă din pieptul ior, se retrag din lume, s'ascund în vr'o pustietate și se despart ast-fel de lume și de sentimentele lor. Când femeile fac lucrul acesta, ele primesc numele pe care eu îl prețuesc atât de mult în tine, ele primesc numele de surori. Dar sunt surori, Grace, cari nu trăesc în mănăstiri, ci aici, în mijlocul lumii, sub cerul liber. Ele să străduesc, cât pot, să semene bine-cuvîntare, să facă binele și să învețe pe alții cum să 'l facă; ele au încă inima tină și pot încă să simtă fericiri pămîntești, dar renunță la toate și fericirea lor este se poată dice: lupta a fost luptată, biruința e câștigată de mult. Și ast-fel de soră sunt eu! Mă pricepi acum, Grace?»

Dar Grace privea neconținut la Marion cu ochii zăpăciți și nu răspundea nimic.

«O, Grace, dragă sorioară» diсе în urmă Marion și cuprinse pe sora ei în brațe mai strîns «dacă tu n'ai fi fericită acum ca soție și ca mamă, dacă Alfred, scumpul meu frate, n'ar fi soțul tău cel iubit și bun, cum aş putea eu să aflu în lume fericirea pe care o am acum! Cum am părăsit eu casa aceasta, tot așa mă întorc la ea. Inima-mi n'a cunoscut altă iubire, mâna mea e încă liberă, eu sunt încă tot sora ta, virginala Marion; nemăritată, nefăgăduită; Marion a ta, buna, vechea Marion, în inima căreia locuiești tu, Grace, numai tu, fără de rivali!»

Grace a înțeles acum. Fața ei deveni mai liniștită; emoțiunea ei să manifesta în suspine adînci; și plângend cuprinse gâtul surorii sale și o desmerda și o săruta ca pe un copil.

Când își întoarse privirile, Grace vedu lângă bancă pe doctorul Ieddler, pe mătușea sa Marta — sora doctorului — și pe Alfred.

«Diua de astăzi e o di rea pentru mine!» diсе mătușea Marta, zîmbind printre lacrimi, îmbrățișându-și nepoatele. «Astăzi, e adevărat, v'am făcut pe toți fericiți, dar eu am pierdut o fiică dragă. Ei, și ce-mi dați voi, că vă dau pe Marion?»

«Un frate pocăit» răspunse doctorul.

«Aș! Un frate pocăit!» diсе Marta. «Un frate, ca tine, pocăit, ca tine, e, nu știu cum să-ți dic, în farsa asta care se numește viață, și care —»

«A, te rog, slăbește-mă cu filosofia!» răspunse doctorul repede.

«Din partea mea — haid să fie!» diсе Marta. «Dar

eă, eă cum rămân! Eă nu știu, cum o să-mi pară viața fără de Marion, după ce am trăit împreună șase ani întregi și de-arendul!»

«Știi ce? Tu te muți la mine»mise doctorul. «De acum n'o să ne mai certăm!»

«Său mărită-te, mătușo!» o sfătuia Alfred.

«Eă cred, că n'ar fi rău, să iaă la ochi pe Mihail Warden»răspunse matrona. «De sigur Warden s'o fi întors din străinătate mai om cum să cade. Dar fiind-că eă îl cunosc de copil—și nici atunci nu eram tocmăi tineră—poate că el mă va desprețui. Dar mai bine o să mă mut la Marion, după ce se va mărita (și o să se mărite în curând), iar până atunci o să stău la tine. Ce ăici la asta, frate?»

«Eă am o poftă nebună să ăic, că lumea asta e din scoarță în scoarță o lume de nebuni, absolut lipsiți de serioșitate!»răspunse doctorul.

«Ba naiba!»mise Marta. «Poți să aduci două-ăeci de marturi, la cele ce spu, că nici unul dintre noi nu te va crede!»

«Nici eu nu cred!»mise doctorul. «Lumea asta e plină de inimi;»și îmbrățișă pe amândouă fetele de odată «și o lume serioasă, cu toate prostiile ei. O lume, pe care noi nu trebue să o batjocurim, nu, pentru că e plină de taine sante, și numai Creatorul ei știe ce se ascunde sub suprafața acestei vieți!»

Eă nu vi-ași face nici o plăcere, dacă v'ași descrie cu peana mea nebidace toată bucuria ce o simția acum această familie de mult despărțită și iarăși adunată. De acea nu vom urmări pe doctor în durerile pe cari le-a suferit după fuga fetei sale; nu vom povesti, cum a aflat el că e serioasă lumea, în care o patimă adine înrădăcintă este moștenirea tuturor oamenilor, nici nu vom povesti cum o cifră atât de mică i-a ruinat toată socoteala cea mare și nebunească. Nu vom descrie nici cum soră-sa Marta i-a descoperit în scrisori adevărul, încetul cu încetul, și cum l-a împăcat iar cu Marion.

Nu vom povesti nici cum Alfred Heatfield a aflat adevărul, în cursul anului trecut, și cum s'a întâlnit cu Marion, și cum ea i-a vorbit ca unui frate și i-a spus că în ziua ei aniversară va spune surorii sale Grace tot adevărul.

«A, mă rog de iertare, doctore!»mise domnul Snitchey, intrând în grădină. «Pot să vă vorbesc?»

Fără să aștepte respuns, Snitchey merse drept la Marion și-i sărută mâna.

«Dacă ar trăi domnul Craggs, de sigur, domnișoară Marion, el ar urmări cu interes ăia de astădi. El poate ar cunoaște, domnule Alfred, că viața nu e așa ușor de trăit. Da, domnul Craggs era un om care lăsa să fie convins. Dacă el ădi nu s'ar fi convins—aș, asta e o slăbăciune!... Doamnă—și la acest cuvânt apără o doamnă—«te rog intră. Ești între cunoscuți vechi!»

După ce doamna Craggs felicită pe Marion, luă pe bărbatu-seu la o parte.

«Numai o clipită, domnul Snitchey!»mise Lady. «Nu e obiceiul meu, precum ști, să vorbesc de rău de oamenii morți.»

«Nu, dragă nevastă!»răspunse Snitchey.

«Așa! Domnul Craggs e—»

«Mort, dragă nevastă, mort de mult!»mise Snitchey zăpăcit.

«Mort, ne-mort puțin îmi pasă!»observă respectabila doamnă Snitchey. «Dar te rog, adă-ți aminte de noaptea balului, când așteptam pe Alfred. Numai de atăta te rog. Dacă o faci, și dacă memoria nu ți-a slăbit cu totul și dacă nu ești oropsit sufletește, te provoc să aduci în legătură seara aceasta cu seara aceea, și să-ți

amintești, cum te rugam în genunchi și te imploram plângend—»

«In genunchi?»întrebă ironic Snitchey.

«Da, în genunchi!»răspunse Lady cu siguranță. «Știi, te rugam, să te ferești de omul acela, de Craggs. Și acum spune-mi, dacă nu aveam dreptate, și dacă el în seara aceea nu știa secrete familiare de ale doctorului, secrete, pe care el n'a aflat de bine să ți le împărtășească!»

«Dragă nevastă!»ișopti avocatul în ureche «observi tu ceva în ochii mei?»

«Nu!»răspunse doamna Snitchey cu severitate. «Și să nu-ți închipuești, că pot observa ceva în ochii tăi!»

«Pentru că în seara aceea, din întâmplare, atât eă, cât și Craggs știam acelaș lucru, cunoșteam niște taine. Așa dar, nevastă, tu nu știți nimic nou, ai judecat rău pe Craggs, pentru că nu înțelegi nimic; mai departe: bagă-ți de acum minte în cap, și nu judeca oamenii, cum îi judeci—»acum avocatul se întoarse spre Marion: «dragă Marion, ți-am adus o prietină veche.»

Cine era? Clemency. Vine la brațul bărbatului ei, cu șorțul peste ochi. Bietul Britain făcea o mutră cât se te apere Dumnezeu, el pe semne presimția, că dacă Clemency își va pierde curagiul, cărciuma de la «Străcurătoarea de ceai» se duce dracului.

«Ei, doamnă Clemency»mise avocatul, și ținu pe Marion în loc, căci ea voia să alerge să îmbrățișeze pe Clemency «spunem de ce plângi? Ce ți lipsește?»

«Ce-mi lipsește?»întrebă Clemency.

Dar, precum sta mirată și ofensată oare-cum de această întrebare, speriată și zăpăcită de un răgnet al lui Britain, ea vădu de-odată pe Marion—făcu ochii mari, a suspinat, a început să ridă, să plângă mai tare, să țipe, să îmbrățișeze pe Marion: o lăsa din brațe și iar o stringea. În urmă fugi la domnul Snitchey, îi sări în gât și-l sărută (ceea ce a amărit grozav pe avocat, dar mai ales pe nevastă-sa), alergă apoi la doctor și-l sărută, se duse la Britain și-l sărută și pe el, se îmbrățișă apoi pe sine însăși, își aruncă șorțul peste cap și i ridea și plângea.

Îndată după Snitchey, intră în grădină și un străin, care se opri la poartă, fără să fie observat de cine-va, căci toată atențiunea era îndreptată spre Clemency. El sta cu ochii plecați la pământ, ca un oaspe nepoftit, iar fața lui avea o expresiune de tristețe.

Numai mătușă Marta l'a observat și se duse spre el și-i vorbi. Apoi ea se întoarse la Marion—care forma cu Grace și cu fetița o grupă foarte dragălașă—și-i șopti ceva în ureche. Marion pără surprinsă, dar îndată se liniști, și plecă spre străin cu mătușă Marta.

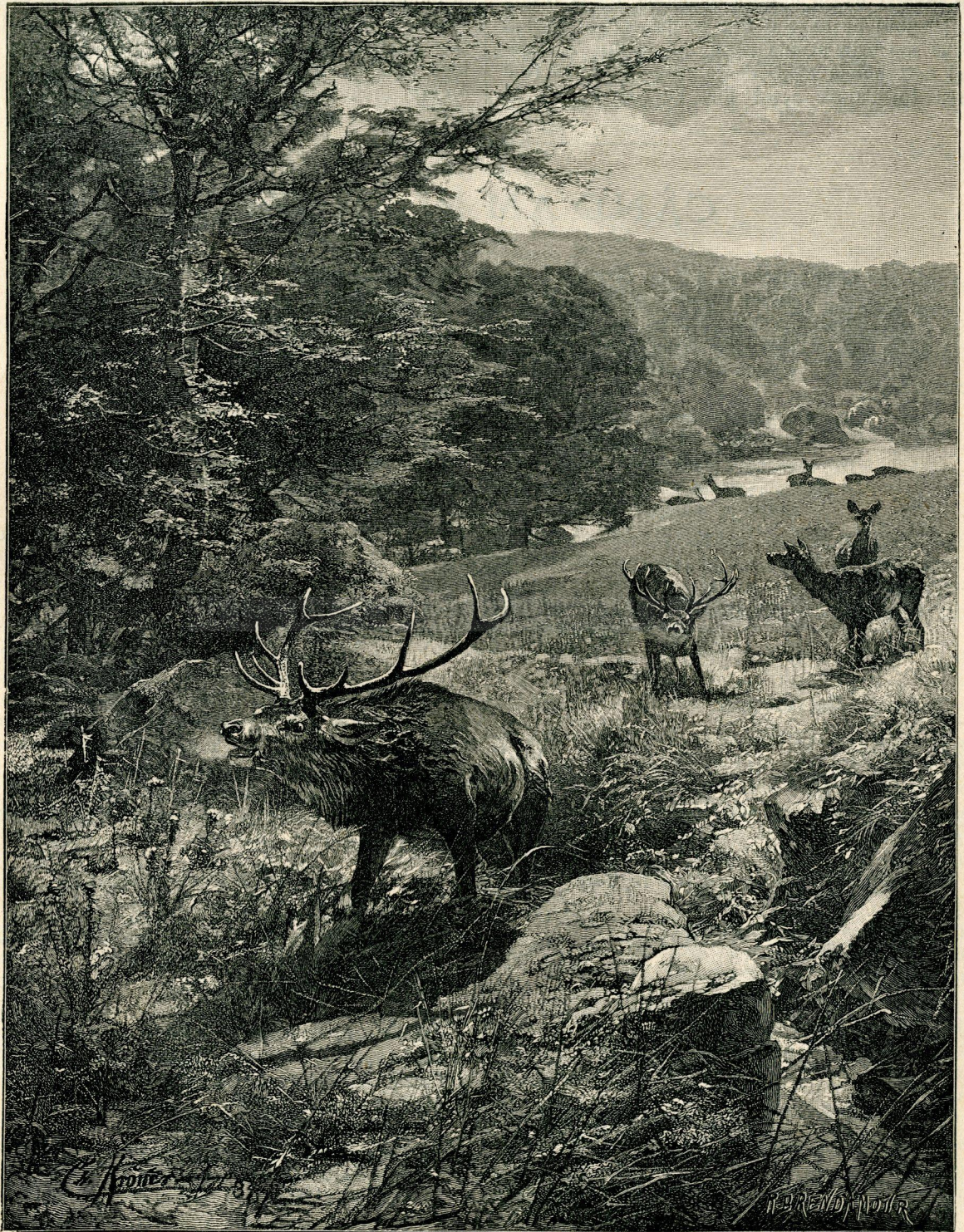
«Domnule Britain!»mise avocatul, și scoase din buzunar o hârtie cu o înfățișare juristică «iți doresc noroc. Domnia-ta ești astădi singurul proprietar al bunului pe care l'ai avut în arendă până acum și care e cunoscut sub numele «strecurătoarea de ceai». Nevasta D-tale a pierdut prin domnul Warden un adăpost, dar a câștigat altul tot prin el. Eă voiă avea onoarea ăilele acestea să te rog să-mi dai votul D-tale la alegeri.»

«O să fie vr'o deosebire între vot, dacă eă voiă schimba firma bunului meu?»întrebă Britain.

«Nici o deosebire!»răspunse avocatul.

«Atunci»mise Britain și dete avocatului hârtia prin care i se acorda licența de-a avea cărciumă»atunci te rog adauge la cuvintele «La strecurătoarea de ceai»pe aceste «și la degetar».

«Iar mie, dați-mi voe, să vă spun o vorbă»mise Mihail Warden. «Domnule Heatfield și, Domnia-ta doctore, ascultați-mă. Eă eram să vă pricinuesc multă durere

„Vatra“.

Cerb biruit

Tip. „Gutenberg“.

Nu e meritul meu, că nu v'am pricinuit-o. Nu vreau să dic, că într'acești șase ani m'am făcut mai bun, ori mai cu minte. Dar la tot cazul mi-a părut rău de ce-am făcut. N'am nici o pretențiune să mă ertați. Nu. Am abusat de ospitalitatea casei voastre, și am învățat să-mi cunosc slăbiciunile, — o spun cu rușine, dar nu fără folos — am învățat să-mi cunosc defectele, de la o fată (și privi la Marion) pe care o rog să mă ierte, precum am rugat-o să mă erte atunci când am cunoscut demnitatea ei și netrebnicia mea. Peste câte-va zile eu voi părăsi pentru tot-d'auna acest loc. Vă rog pe toți, să

mă iertați. Cum voiți să vă faceți vouă oamenii, așa să le faceți și voi lor. Uitați și ertați!»

Omul, care mi-a împărtășit sfârșitul acestei povești, m'a asigurat mai târziu, când m'am întâlnit cu dânsul, că Mihail Warden n'a părăsit Anglia, nici nu și-a vândut casa și bunurile, ci s'a apucat iar de gospodărie și s'a însurat, și are o nevastă frumoasă și vrednică, numită Marion. Dar fiind-că am observat, că timpul de multe ori amestecă faptele, eu nu știu câtă importanță să pun pe spusele omului meu și nu știu întru cât să-l cred și întru cât nu.

EMIL FLORESCU

CÂND AM PLECAT...

Când am plecat, nici un cuvint,
Nu m'—a rostit copila.
Venise 'n deal, cu haina 'n vint,
Și 'n ochi, plin de-un farmec sfint,
Vedeam cum plânge mila.

Ea-și aruncă privirea 'n zări
Ca drumul să-mi măsoare.
Dar când vădu ce depărtări
Străbat adâncile-mi cărări
Simțea că mintea-i moare.

Și-ascunse fruntea 'n palma ei
Și își intoarse fața,
Ah! plânsul unei dragi femei
E totul ce-ai creat voi, ze!,
Mai tare în viață!

Ea nu m'—a spus nici un cuvint,
Când mă duceam departe.
Dar în tăcerea-i de mormint,
Simțeam un suflet trist și frânt
Și purtător de moarte.

GEORGE MURNU.

SNOAVE DIN POPOR

Cu șicutela

Plecând la drum doi inși, un Român și un Grec, după-ce umblară mai multă vreme printr-o pădure, iacă dau de un sahan cu bănet ascuns într-o scorbură de copac, cine știe de cine.

Bucurie mare pe ei, firește. Scot sahanul din scorbură, și ce să facă? Să împărțească cum fac oamenii în asemenea împrejurări.

Românul își dădu cu părere ca să răstoarne banii jos și apoi să împartă: unul mie, unul ție, unul mie, unul ție, până s'or sfârși toți banii câți erau.

Grecul, nu, că mai bine e să facă socoteală.

— Ce socoteală, mă pârilitule de Grec? dîse Românul. Ce socoteală, dacă facem parte dreaptă pe din două?

— Nu șa pote, bre omule; așa merze cu șicutela.

— Bine, dîse Românul; dacă e așa, socotește.

A scos Grecul o bucătică de hârtie, a scos un plaivaz și începî a socoti. Și socotește, și socotește, de i se urise Românului, că nu mai isprăvea.

— Ai, mă Grecule, ai isprăvit? îl mai întreba din vreme în vreme.

— Ștai bre, că șicutela nu merze așa iute, îi răspundea Grecul. Și iar socotea.

Intr'un sfârșit dîse că a isprăvit și că ieșise că el să ia toți banii și Românul să ia sahanul, dar să-i mai dea trei lei pe d'asupra.

Românul se uită la el lung și îl întreabă:

— Ce, mă ai inebunit?

Dar grecul îi răspunde:

— Țe nebunit, bre proștule?... Țe, parca io jic... șicutela jice.

Chinchirență

Ci-că acum câți-va ani, când se duseră Oltenii la Iași să facă negoț ambulant, cum fac prin toate orașele Munteniei, Ovrei s'ar fi supărat tare, că veneau ca să le ia negoțul din mână și, neavînd e face alta, s'au dus la prefectul poliției să se plângă.

Prefectul, veți bine, a vrut să-i împace. I-a luat cu binele, le-a spus că negoțul e slobod, că fie-care om poate să muncească și să vinză, și multe de astea, și a încheiat dîcîndu-le că nu era altceva decât concurență, cum se face peste tot locul.

Atunci un Ovrei care vorbea pentru toți, a dîs:

— Bini, domn prifect, chinchirență — chinchirență, bini; da cuțit la briu a lor ci cauți?

Câte ceasuri sunt?

Ci-că Ovreiî când întîlnesc în orașul, de unde sunt de fel, vre-un alt Ovreiî străin, au obiceiul de 'l dau dîua bună dîcîndu-i pe ovreește niște vorbe care însemnează:

«Bună dîua, unchiule.»

Intr'o dî un Ovreiî din Tîrgu-Ocna, plimbîndu-se pe o stradă a orașului care ducea la Tîrg, dă cu ochiul de un alt Ovreiî dintr'un sat apropiat și pe care firește nu îl cunoștea, nefiind de acolo.

Cum îl vădu, se duse drept la el și 'l dîse:

— Bună dîua unchiule.

— Bună dîua, îi răspunse ăla.

Pe urmă începură pe românește:

— Ei, ci cauți p'alc?

— Ci să caut? Am vinit dîpă trabă.

Dacă a audît vorbele «dîpă treabă», ce s'a gîndit Ovreiul din Tîrgu-Ocna?... «Dacă are trabă, va să zichi nigoț; dacă este nigoț la mijloc, el nu cunoaște pu nimeni aici; va să zichi iu pot să-l duc acolo și acolo, și să chișlig și iu ceva.»

După-ce judecă Ovreiul așa, îl întreabă tare:

— Poti vraî să cumpăr ceva vite?

Streinul îi răspunde iar:

— Nu cumpăr vite.

— Alalalt urmă:

— Ceva bucăți păstav, pot să ti duc să ief... o mară lucră mare, așa să trăiesc iu...

— Nu cumpăr păstav.. răspuse ovreiu! strein.
 — Or ceva haine vechi cu tuptan... dar ci haine creștine!... par'că sunt noui, nu alta.
 — Nu cumpăr haine vechi..
 Ce se mai gândi Ovreiu!?... Lucruri mari nu cumpără.. asta, poate o fi venit să cumpere mărunțișuri. Și ca să nu scape prilejul începui a-i vorbi de fel și fel de lucruri, doar-doar de l' va face pe ăla să cumpere ceva și să câștige și el câte-va parale.
 Dar ăla nu cumpără nimic-nimic.
 Ce dracu să facă, vădând că nu cumpără nimic, ca să nu dică barim că nu s'a folosit de pe urma lui cu ceva?... Ai să-I ceară o țigară.
 — Dă-mi, mu rog, o țigară dă tutun.

— Nu fumez, îi răspuse streinul.
 Nicl așa nu'i merse bietului Ovreiu. Hai, se încerce cu tabac de tras pe nas.
 — Nu trag iu pu nas al meu porcărie, îi răspuse iar străinul.
 Ovreiu! din Tergul Ocna rămase pe gânduri de tot, în vreme ce umbla alături unu! de altul pe o stradă murdară de noroaie. Se gândea el cum își perduse vremea de geaba, cum nu putuse câștiga nimic după urma străinului, nicl o țigară încalea, nicl o pi-cătură de tabac cât ie! între degete.
 Ș ne mai având ce cere măcar că se gândi mult, întrebă of-tând, pentru ca cel puțin să se aleagă cu atât:
 — Mu rog, câte ceasăr sînt?

DUMITRU STĂNCESCU.

ILEANA DE LA MOARA

Ați vădut și voi vr'o dată
 Pe Ileana de la moară?
 Ce frumoasă e! Și n' umblet
 E ca fulgul de ușoară.

Dragă-mi e? Știu bine asta...
 Nu știu însă, cui nu-i place?
 Și-i s'globeie, și când ride
 Gropi în colțul gurii face.

Toată ziua ride, cântă;
 Să te miri tu câte știe —
 Ce n'aș da? O lume 'ntreagă!
 De mi-ar da-o mă-sa mie.

Dac'aș ști că mă iubește,
 N'aș avea de traiu habar:
 Când frumoasă-i morărița,
 Ce mai traiu să fii morar!

LUDOVIC DAUȘ.

FEL DE FEL

(Reproducerea interzisă fără învoirea editurii)

VARIETĂȚI

Cel mai mare falsificator de acte istorice, de când există istorie, a fost profesorul grec Simonides din Atena care a murit ani! trecuți. El falsifica pentru bani. Cete mai obraznice înșelătorii au fost următoarele:

Intr'o di dă de știre Academiei de științe din Atena, că el a descoperit originalul Iliadei. S'a constituit o comisiune de 12 profesori, parte greci, parte străini, să cerceteze manuscrisul. Iliada era scrisă pe foi de lotos, cu niște caractere foarte vechi. Dintre membrii numai unul a stat la indoială, cei-l'alii au admirat autenticitatea nediscutabilă a manuscrisului. British Museum a cumpărat manuscrisul cu 80.000 lei, și toată lumea profesorilor sălta de bucurie și aducea laude lui Dumnezeu pentru găsirea celui mai vechiu manuscris grec. Când colo, într'o bună dimineață, un filolog danez descoperă că manuscrisul era o copie după textul publicat de filologul german Wolf, copiat cu toate greșelile de gramatică și de punctuație ale textului. Bani! însă au rămas mâncați.

Altă dată a convins pe Ismail-pașa, guvernorul Siriei, că a descoperit o mulțime de pergamente vechi. Ii arată o carte veche, din suta IV, în care se spunea, că la Rebec lângă Bostor sunt ascunse în pământ manuscrisele lui Aristotel. Cartea indica foarte amănunțit locul unde sunt pergamentele. După indicările cărții s'au făcut săpături, și într'adevăr, tocmai unde spunea cartea, s'a găsit la rădăcina unui smochin o oală de fier cu poesi de-ale lui Aristotel. Pașa, om care se ocupa cu știința, a plătit pentru pergamente 50.000 lire turcești. După două săptămâni, grădinarul pașei — smochinul era în grădina guvernorului — a spus stăpânului său, că smochinul a fost răsădit înainte cu cinci ani și atunci făcându-se săpături pe locul acela, ar fi trebuit să se găsească oala. Deci oala a fost pusă mai târziu sub smochin. Cercetându-se manuscrisele, s'au găsit că sunt transcrieri defectuoase.

După doi ani a înșelat din nou pe cei de la British Museum. Le trimise originalul unui raport al generalu-

lui Belisar către împăratul Justinian. Opt săptămâni filologii au tot studiat manuscrisul și l'au găsit autentic. Lui Simonides i-au plătit pentru pergament 650 de guinee. În urmă s'a descoperit, că raportul era alcătuit de Simonides însuși.

Pe ducele de Southerland din Anglia l'a păcălit Simonides cu 200 punți sterlingi, vindându-i două scrisori falsificate ale lui Alcibiade către Pericle.

Falsificări mai mici a făcut foarte multe, în cât vr'o opt ani îmbătase Academia din Atena și zăpăcise pe profesorii greci. El a murit sêrac, în mare miserie.

Istoricul brêului. — Brêul, ca lucru trebuincios său ca obiect de lux, este cunoscut din cele mai vechi timpuri. Figurile de pe piramidele regilor din Memphis arată pe regi și pe preoți încinși cu brêne. Deci brêul era un semn al regilor și al preoților egipteni, cu trei mii de ani înainte de Hristos. Brêul lor avea lățimea palmei.

La Iudei brêul era semnul sfânt al preoților. Regii nu purtau brêu, nicl oamenii din popor. Brêul preoților iudei era de lână, și trebuia să aibă «sfânta lungime» de 32 de coți. Se vede că brêul a fost necunoscut până pe vremea lui Moise. Profetul introduse brêul, după cum văduse la Egipteni. Aaron, cel dintâi mare preot iudaic, a purtat un brêu cusut cu flori de mătase albă, galbenă și roșie închisă, precum Moise porunci, ăce biblia.

Pe vremea lui Omer, bărbații greci nu purtau brêne. Purtau însă toate femeile. «Și atunci își încinse brêul cel împrejmuit cu o sută de colțuri» cântă Omer în cartea a patru-spre-zece din Iliadă, descriind îmbrăcămintea Iunonei. La Greci, brêul nu era numai un obiect dragălaș de toaletă sau o podoabă, ci un lucru indispensabil pentru femei. El ăinea locul corsetului, care pe atunci nu era cunoscut. Femeile grece, cu sentimentul lor estetic atât de dezvoltat, purtau brêul ca să dea forme mai frumoase corpului, precum însuși Ovidiu ăce în «Cosmetica» despre brêu: «ca să dea corpului rotundim și să întregească ceea-ce îi lipsește». Ce rang înalt avea brêul la Greci, se vede din atributul «frumos încinsă», care se da femeilor frumoase ca cea mai mare laudă. Brêul

grecesc era făcut din lână, din fire de aur, din mătase, din aur curat și din alte metale nobile, împodobit cu pietre scumpe, cu scoici, cu mărgearuri, cu pene, cu gândaci strălucitori, cu dinți de animale. Femeile în Grecia erau maestre în cusături alese, și se înțelege, brănele erau cusute cu flori. Marea venerațiune a brănelor a dat prilej Grecilor să atribue acestui obiect puteri supranaturale și legendare. Oamenii, cără erau prefăcuți, ca pedeapsă, în animale ori în monștri, suferau această neplăcută schimbare din pricina unui brău fermecat care se arunca peste ei. Brăul era cel mai bun mijloc de a ferma și de a vrăji. În brău sta puterea fermecătoare a zeițelor Hero și Venus. Hero, de câte ori avea de gând să inebunească pe Zeus cu biruitoarea ei frumoasă, își încingea «brăul de aur» peste vestmintul ei zeesc. În brăul Venerei erau unite toate farmecele cari îmbăta inima și simțurile.

Femeile romane, atât de iubitoare de lux, au imitat pe femeile din Grecia. Tot ce era grecesc, era la modă în Roma. Brănele femeilor romane erau de culoare roșie ca purpura, fiindcă această culoare era cea mai favorită a Romanilor. Brăul—cu feluritele-i nume: *cestus*, *capitium*, *fascia*, *zona*—înlocuia corsetul și se purta atât peste haine, cât și sub haine. Funcționarii romani purtau brăne de lână roșie, militarii brăne roșii de piele.

În Persia și în India brănele erau cunoscute din timpuri străvechi. Nu le purtau însă de cât popii. Atât la Persi, cât și la Indieni, preoții publici purtau brăne late, iar călugării și asceții o încingătoare făcută din ață. Budha a oprit popilor purtarea brănelor late. De aceea ați în China și popii umblă încinși cu o sfoară.

Hristos, după obiceiul popilor budhaști, purta o încingătoare de lână, o ață. Cei dintâi creștini purtau haine groase de lână, ca simbol al resignării la cele lumești, iar peste haine încingătoarea maestrului lor, a lui Hristos. Acest obicei l-au păstrat până astăzi călugării. Cu timpul, această sfoară simplă s'a desvoltat și a devenit «cingulum», adică brău lat. Astăzi popii creștini poartă brăne late, de lână, ori de mătase, negre, roșii ori albastre, după treapta ce ocupă în ierarhia bisericească. Într-o vreme și regi germani începuseră să poarte brăne—un atare brău din fir, cusut cu figuri grotești de animale, se păstrează în muzeul imperial din Viena—dar au părăsit obiceiul.

Cavalerii evului mediu purtau brăne foarte luxoase.

Soldații au purtat tot-d'a-una brăne, dar brănele acestea erau și sunt indispensabile pentru ținerea săbiei, deci de aceste brăne nu ne ocupăm.

Femeile franceze au început prin evul mediu să-și stringă hainele pe corp cu sfori sau cordele cusute pe dinăuntru hainelor. Prin suta XVII, modistele franceze au început să poarte oase elastice, lungi și suptiri, cusute sub căptușala hainei, dând peptului forme minci-noase. Din acestea s'a desvoltat corsetul, tot mai mult perfecționat până la formele lui de azi. Prin corset se da pieptului slab forma plină, se îndrepta spatele gheboaselor și se rotunjeau șoldurile. De odată cu introducerea corsetului, brăul și-a pierdut importanța, a rămas o «unealtă» prea neperfecționată, prea inferioară, pentru ca să mai poată fi întrebuințat ca mijloc de înfrumusețare a corpului.

ILUSTRAȚIUNI

Venețiană. În revista noastră am mai dat cititorilor noștri scene din Veneția și am arătat dragostea ce o au locuitorii acestui oraș pentru porumbel. Tabloul nostru înfățișează o fată din Veneția, oacheșă și arsă de soarele fierbinte al Italiei. Porumbelii sunt nedespărțiți tovarăși ai fetelor venețiene.

O sărbătoare în Veneția. Tabloul reprezintă o *osteria* (cârciumă) din care se vedea și flăcăi și fete. Sub poarta osteriei se

vede un vîndător de flori. O scenă obicinuită dintr-o zi de sărbătoare.

O idilă. Să mai dăm explicații? Flăcăul întîlnește fata, îi spune vorbe dulci și îi întinde o floare. Ea, șireata, se prefacă că nu-l vede și nu-l aude. Dar din expresiunea feței ei se trădează sentimentele cari o stăpînesc.

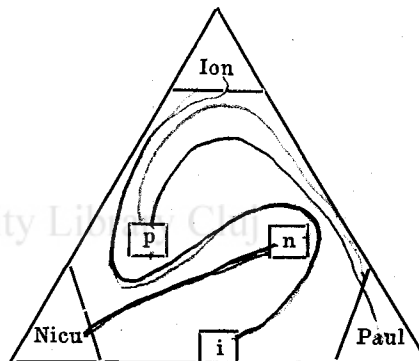
Cerb biruit. O scenă din păduri. Lupta dintre cerbi e foarte violentă și mai tot-d'a-una se sfârșește cu moartea unuia dintre lup-tători. Luptete sunt pricinuite, ca și între oameni, de rivalități.

Școală în Arabia. În Arabia școalele sunt localități publice; creștinii însă n'au voie să intre prin ele. De obicei școala e instalată într-o curte mai spațioasă. Hogeia (dascălul) stă pe o catedră; elevii, cari sunt flăcăi între 16-22 de ani, vin pe rînd la picioarele lui Hogeia să și spuie lecția. Ei se ocup numai cu trei lucruri: scrisul și cititul, calculul mental și explicarea Coranului. Bățul lui Hogeia joacă rolul principal în instrucția Arabă.

Subscrierea unui contract de căsătorie în Spania. Căsătoria civilă e de mult introdusă în Spania; formalitățile ei sunt aceleași ca și la noi în România. Scena din tablou se petrece în biroul stării civile. Mirele și mireasa stau în fața funcționarilor, cari de obicei sunt bețrani în această țară. Mirele a scris; acum mireasa ia condeiul în mână și se apropie de catastiv cu o eleganță și cu o mândrie proprie Spaniolilor. Martorii și părinții mirilor stau și ei de față la acest act solemn.

În primăvara vieții. E o senzație așa de dulce, să fii în scrânciob, în leagăn ori într'un hamac, să te legeni negândind la nimic ori gândind la lucruri a căror amintire te face să te pierzi în visuri. Ținera fată din tabloul nostru e în leagăn; ziua e frumoasă și cu mult soare, iar în grădină, sub pom, e o umbră așa de plăcută

GHICITORI

PROBLEMĂ

Un părinte, murind, lăsa fiilor săi Ion, Nicu și Paul o grădină. Băieții aveau case în colțurile grădinii. Ei trăiau rău. Fie-care își săpase o fântână, căci nu se învoiau să aibă apă la un loc. Nu voiau să se întînească. Din nefericire, Paul avea fântână lângă casa lui Nicu (fântâna p), Nicu o avea lângă casa lui Paul (fântâna n), iar Ion între casa lui Paul și Nicu. Mergînd fie-care la fântâna sa, puteau să întînească vr'un frate, și asta nu o voiau. Ei și-au făcut cărări până la fântână, așa că nu se întîneau nici o dată, cărările lor nu se încrucișau nicăeri. Care era deci cărarea fie-căruia? (De sine înțeles că nu eșeau din grădină, nici nu ocoleau pe după case).

PROBLEMA II.

Trei negustori veneau pe jos de la un bălciu. Fie-care avea o slugă. Slugile se înțelesă să-și omoare stăpînii, ca să-și jefuiască. Aceștia prinseră de veste și se păzeau. În drum, ajunseră la un rîu fără pod. La mal era o luntre, dar în ea nu încăpeau de cât doi oameni de-o dată. Acum era greu! Cum să treacă negustorii? Ei trebuiau, ori dincolo ori dincoace de rîu, să fie în majoritate față cu slugile, sau egali în număr, căci alt-fel slugile l-ar fi omorît. Dacă treceau de ex. doi negustori dincolo, slugile ar fi omorît pe negustorul rămas cu ei. Dacă trecea un negustor și o slugă, era întrebarea, cine să aducă luntrea îndărăt? Sluga? Atunci trei slugi ar fi omorît pe cei 2 negustori de dincoace de rîu, etc. etc. Cum au trecut ei rîul?

Fiind prea scurt termenul de 10 zile pentru deslegare, am prelungit acest termen până la 10 Octombrie. Cine dintre abonații noștri ne va trimite până la 10 Octombrie deslegarea exactă a acestor două ghicitori, va concura, prin tragere la sorți, la câștigul unei cărți literare.

Deslegarea ghicitorilor din numărul 17

Nr. 1. tac, tact, act, ac. Nr. 2. Argintarul a furat din brațele crucii, din fie-care braț o piatră. Iar piatra cea din vîrf (Nr. 13) a liniei verticale a așezat-o jos sub Nr. 1. Ast-fel brațele crucii sunt mai scurte și mai ridicate.

Premiul l'a câștigat d-l A. Petra-Petrescu.